Dr. Gerzanics Magdolna

A KÓTA és a népzene 50 éve Komárom megyében

(a teljesség igénye nélkül)

Elöljáróban el kell mondanom, hogy Komárom (később Komárom-Esztergom) megyében éltem, 1996-ig. Ezt követően, Budapestre költözve, nem volt olyan rálátásom a térségre, de bekapcsolódtam a KÓTA országos és határon túli tevékenységébe. Mivel Vass Lajossal korábban szerencsés voltam együttműködni, következett be az a kicsit skizofrén állapot, hogy a zsűrizések alkalmával mindkét szövetséget képviseltem (KÓTA, Vass Lajos Népzenei Szövetség).
Életemnek legszebb ajándéka – családomon és a tanításon kívül –, az a sok szeretet, amit az emberektől kaptam ezeken a népzenei találkozókon, rendezvényeken.

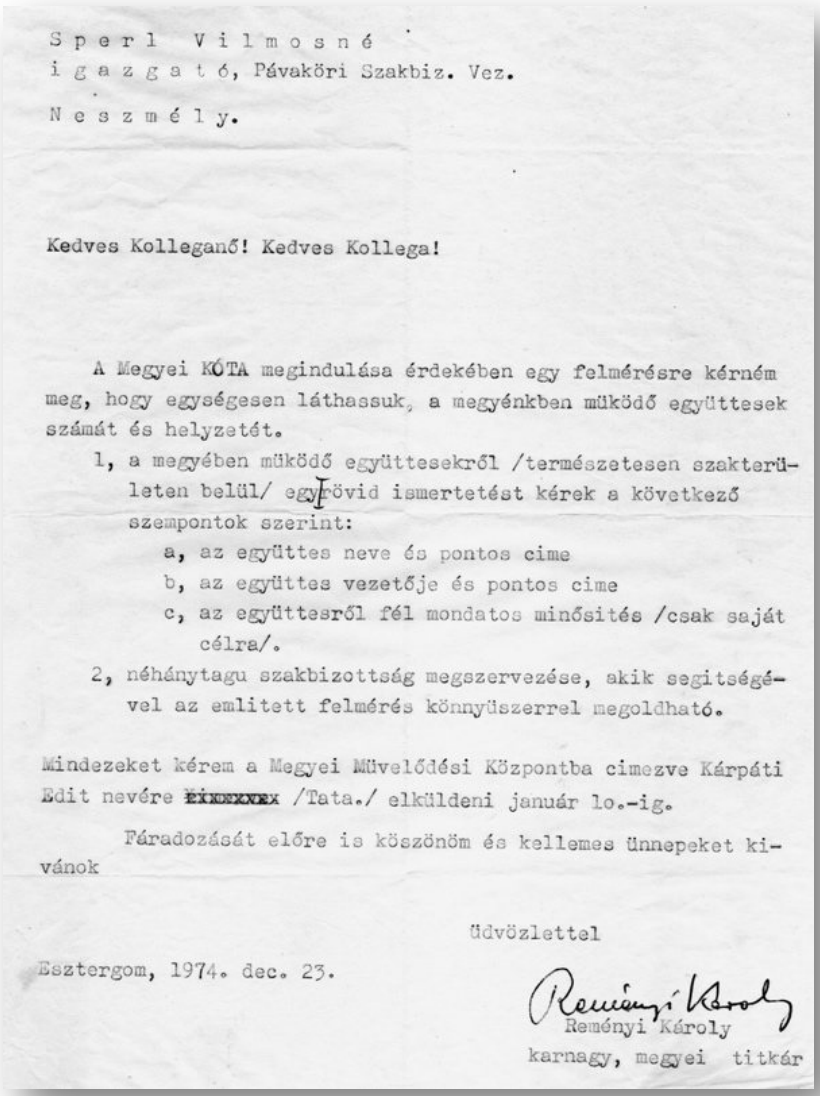

Sperl Vilmosné
igazgató, Pávaköri Szakbiz. Vez.
Neszmély.

Kedves Kolleganő! Kedves Kollega!

A Megyei KÓTA megindulása érdekében egy felmérésre kérném meg, hogy egységesen láthassuk, a megyénkben müködő együttesek számát és helyzetét.

1, a megyében müködő együttesekről /természetesen szakterületen belül/ egy rövid ismertetést kérek a következő szempontok szerint:
   a, az együttes neve és pontos cime
   b, az együttes vezetője és pontos cime
   c, az együttesről fél mondatos minősités /csak saját célra/.
2, néhánytagu szakbizottság megszervezése, akik segitségével az emlitett felmérés könnyüszerrel megoldható.

Mindezeket kérem a Megyei Müvelődési Központba cimezve Kárpáti Edit nevére ~~xxxxxxx~~ /Tata./ elküldeni január 10.-ig.

Fáradozását előre is köszönöm és kellemes ünnepeket kivánok

üdvözlettel

Esztergom, 1974. dec. 23.

Reményi Károly
karnagy, megyei titkár

Reményi-levél

***

1974. december harmadikán - ünnepélyes keretek között -, megalakult a Kórusok Országos Tanácsa megyei szervezete Bokodon, összekötve a konkrét munkamegbízásokkal.

Megjelent Maróti Gyula, a KÓTA országos főtitkára. A rendezvény fontosságát emelte, hogy Vass Lajos - zeneszerző, karnagy, népdalgyűjtő, és ebben az időben már a népszerű „Röpülj páva!" mozgalommá szélesült tv-műsor vezetője -, volt a műsorközlő.

A munkáskórusok szekcióját Szilaj Gyula karnagy fogta össze, az ifjúsági szakbizottságot Kun Aladár, megyei ének-zene szakfelügyelő, az énekkari tagozatot Vajda Ilona szakfelügyelő, a zenekari szakbizottság irányítása Fátrai Márton karnagy kezébe került, míg az újdonságnak számító pávaköri szakbizottság vezetői megbízatását Sperl Vilmosné Gerzanics Magdolna (jómagam), mint népdalgyűjtő, ének-zene szakos tanár kapta. (Vajon él-e még közülünk valaki?)
Ettől a dátumtól kezdve, minden esztendő decemberének első vasárnapján, a pávakörök találkozója zajlott különböző helyeken. Első alkalommal Tatán, az akkori megyei művelődési központban. Természetesen, általában az előbb említett Vass Lajos volt az esemény levezetője, ahol a nap az ő tanácsaival végződött.

A megyei KÓTA megalakulásának egyik legfontosabb célkitűzése a továbbképzések megszervezése volt. Erre a pávamozgalom kiszélesedése folytán, nagy szükség mutatkozott, mind a dalcsokrok témaköri, hangnemi, ritmikai stb. összeállításának módszertani elsajátítása érdekében, mind a színpadi megjelenés vonatkozásában.
Az 1975. évi tevékenységhez elkészült a munkaterv, amelyet a frissen alakult pávaköri szakbizottság állított össze. Ennek tagjai: Kun Aladár, megyei szakfelügyelő (Környe, magyar), Csere Edit (Ácsteszér, magyar), Stréhli Franciska (Tarján, német), Gallai Rudolf (Felsőgalla, német), Gajdár László (Esztergom, szlovák).
A népzenei szekcióban, havonta szerveztünk továbbképzést a pávakörök vezetőinek olyan előadókkal, mint dr. Manga János, dr. Olsvai Imre, dr. Várnai Ferenc és nem utolsósorban Vass Lajos. Összejöveteleinken örültünk egymás sikereinek, kölcsönösen segítettük céljaink megvalósulását. Az egyik meghatározó feladatunk – Reményi Károly, megyei KÓTA-titkár kívánsága alapján –, a már működő pávakörök feltérképezése volt.
Ez meg is történt, a megyei KÓTA élete tehát nagy lendülettel megindult. Szép kezdeményezések születtek, versenyek, találkozások.

Megalakult a Kórusok Országos Tanácsa megyei szervezete

Többször szóltunk e lap hasábjain arról a „hiányzó kapcsolat"ról, amelyet a KOTA (Kórusok Országos Tanácsa) megyei szervezetének hiánya jelent az egyre jobban működő kórusok és zenekarok tevékenységének összehangolásában.

Most örömmel számolhatunk be arról, hogy december első vasárnapján — Bokodon — ünnepélyes keretek között, de azonnal összekötve a konkrét munkamegbízásokkal — megalakult ez a szervezet, amelyen részt vett Maróti Gyula a KOTA országos főtitkára is. Ott voltak a megye minden részéből azok a kezdeményezőkben aktív, vagy irányító vagy levelezőkedő emberek, akik szívesen, örömmel vállalták, hogy az elnökségben és a szakbizottságok valamelyikében feladataikat bízzák meg őket. Valamennyien érezték — szükség van a közművelődés e széles területén ötleteket adó, koordináló, operatív csoportra, amely megyeinkben is keretet ad a célirányos vagy spontán zenei megmozdulásoknak.

Steiner Tibor, a megyei tanács elnökhelyettese indokolta a szervezet életre hívásának e napra való időzítését, a megjelölte egyben az elvárásokat, feladatokat, amelyek megoldására képzett, a közművelődést szívügyének tekintő párdat tudhat maga mögött a párthatározat végrehajtásában a megye vezetősége. Hivatkozott arra, hogy éppen 10 nappal előbb ülezett először a megyei közművelődési aktíva, s ennek mintegy folytatásaként konyvelhető el a december elsején megalakult KOTA szervezet létrejöttje, nem különben a kiosztott — és elvállalt — feladatok megszabása. Szólt a szervezet céljáról, arról a tevékenységről, amelytől várhatóan tervszerűbb lesz a kórusmozgalom és a zenei élet helyzete, s még azt is előre vetítette Steiner elvtárs, hogy talán a szervezet nagyobb segítséget tud majd nyújtani az utánpótlással fűtött ének- és zenekarok vezetőinek gondjaik megoldásában. Az ismertetett feladatok közül egyet-kettőt érdemes elmondani, mert nemcsak „belső ügye" ez a KOTA-nak, hanem mindannyiunké, akik az anyagi javak mellett, azok megszerzésén túl, most már szellemi, erőiszegi, hogy a szellemi táplálék felé nagyobb fordulatot vegyünk.

Ilyen feladat például: nyújtson segítséget a megyei szervezet ahhoz, hogy az énekkari kultúra terjesztése elvezessen az „éneklő emberig". Ismerjék meg a legkisebb falubán is mindenokat a kórusokat, amelyek a nézőnek, vagy kórusművek előadóinak éppen olyan élményt jelentenek, mint azoknak, akik hallgatják (Ilet Vagyis: a társadalmi önnepekre ne sablonos „célda-lokkal" vagy zeneművekkel kerüljenek az együttesek, s ne nem magas színvonalú előadással, s ne tekintsék ezt a tevékenységet áldozatnak, hanem a teljességühöz mérten inkább ajándékozásnak!

Ami a szervezet számára a legfontosabb útmutatás volt, az a szakmai, erkölcsi, módszertani segítségnyújtásra való felszólítás és amelynek konkrét szálai a későbbi vita során — éppen Steiner elvtárs vezérszavával épülve — bontakoztak ki már most, az első munkaülésen.

A megalakulási ünnepélyesség de jellegében vitaindítóvá, vitára buzdítóvá tevő beszéd után az elnökség megválasztására került sor. A KOTA-szervezet megyei elnöke *Hanes Miklós*, a HNF megyei titkára lett. Ezzel, hogy a népfront „kezeügyébe" került a szervezet, nagyon komoly erkölcsi támogatással számolhat a KOTA. A tömegbázis adott, a kibontakoztatás a szakembereké dolga. Ezért lett a titkár *Reményi Károly*, az esztergomi zeneiskola elismert ének-zenei szaktekintélye, igazgatója. A társadalmi elnökségbe választották be *Németh Kálmánt*, a megyei pártbizottság propaganda- és tájékoztatási osztályának munkatársát, *Vajda Ilona* szakfelügyelőt (énekkari tagozat), *Halirich Ferenc* alnököt, a bányász vegyes kar és a KOTA országos elnökségének tagját, *Fáffy Lajosné*, az SZMT képviseletében, *Kiss Imrénét*, a megyei KISZ-bizottság titkárát, *Szirics László*t, a MMK igazgatóját, tagja az elnökségbe a megválasztott, az elnökség mellett az ügyvitelt végző vezetőség minden tagja is: *Reményi Károly*, *Kun Aladár*, megyei általános iskolai ének-szakfelügyelő, *Noll Miklós*, megyei zeneiskolai szakfelügyelő, *Fátrai Márton*, az Oroszlányi Bányászzenekar vezetője, *Karpáti Edit*, a MMK főelőadója, *Kovács Gábor*, a Nephág munkatársa, aki a szakszervezeteket képviseli az operatív szervezetben és *Huboy Győző*, a megyei tanács művelődési osztályának művészeti főelőadója.

Ahhoz, hogy ez a szervezet — akár az elnökség, akár az ügyviteli vezetőség — megtelelően elláthassa feladatát, szükséges volt tagozatokra bontani a területeket és megválasztani az elnökségnek ugyanezek tagjai szokat a szakbizottsági vezetőket, akik a legalkalmasabb a szakembereikből hamarosan megszervezik a maguk 5-7 tagú csoportjait, éppen azért, hogy a munka ne papír- hanem életteli tevékenység legyen. A *munkáskórusok szakbizottsága* élére a magalmat jól ismerő, szervezőkészségéről közismert karnagy, *Szilaj Gyula* került, az *Ifjúsági szakbizottságot Kun Aladár*, a *művészeti szakbizottságot Reményi Károly* vezeti. Lényeges előrelépést vár a szervezet megalakulásától a megyében jól ismert népdalgyűjtő, *Sperl Vilmosné*, a nesznélyi iskola igazgatónő, aki a *pávakori szakbizottságot* vezeti, míg a *zenekari szakbizottság* a legjobb helyen lesz *Fátrai Márton* karnagy kezében. A propagandatevékenység összefogásával, a *propaganda-szakbizottság* vezetésével az elnökség *Adám Éva*t, a Dolgozók Lapja munkatársát bízta meg.

Szükségesnek tartottuk a széles körű tájékoztatást a nevekéj és beosztásokat illetően is, hiszen éppen arról van szó, hogy a jól működő, de sok esetben spontán jelentkező kórus és zenei megmozdulásokat kerethe foglaljuk, s a KOTA minden szakbizottsága máris nagy örömmel vár javaslatot és kérést egyaránt, hogy a nagyon gyors határidőre — január elsejére — elkészíthesse munkatervét. Azt a tervet, amely szerves részt kíván lenni a felszabadulás megünnepléseinek és a megyei közművelődési terv egészének. (A december 1-én délután sorra kerülő pávakörök III. megyei találkozójának értékelésére december 8-i, vasárnapi lapszámunkban visszatérünk.)

Adám Éva

Rádió- és

KOSSUTH RÁDIÓ

8.32: Harsan a kürtszó!
8.37: Don Quijote.
9.11: Verbunkosok, népdalok.
10.03: Iskolarádió.
10.35: Befordulók.
11.00: Zeneszó! muzsika.
11.35: Melodiakoncert.
13.43: Törvénykönyv.
14.03: Rondeaux: Gal István.
15.19: Vonósnégyes.
19.20: Rádiósiskola.
16.03: A Világgazdaság hírei.
16.05: Rezsnyi Ipolyné Budapesten.
16.10: Zenekari muzsika.
16.38: Arany János élete.
17.03: Az élő népdal.
17.15: A jövőbe látni. I.
17.40: Táncszene.
18.39: A szabó-család.
19.25: Dalia vagy semmi.
20.35: A XX. század miliszmi.
21.03: Puccini-ciklus.
22.26: Nótik.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Operettrészek.
9.03: Zenekari muzsika.
9.31: Könyvek, tárgyak, emberek.
10.00: A zene mulatságszerű.
11.45: A matematika és az irodalom.
12.00: Népdalok.
12.15: Operarészek.
13.02: Prokofjev-szonáta.
17.30: Válasszunk hallgatóinknak.
18.00: Kettős — hattig...
18.10: A szórakoztatózene mondja.
18.25: Régi hangszerek világa.
18.41: Bach szólószuitái.
19.10: A rock mesterei.
19.49: Nincsek a föld alatt.
20.25: Nótik.
21.02: Regényrészlet.
21.10: Emlékezés találkozásaink.
22.00: Korusművek.
22.50: Táncszene.
23.15: Csajkovszkij: I. szimfóniája.

3. MŰSOR

18.10: Iskolarádió.
18.25: Kamarazene.
19.10: Külföldi tanácsok a szo.
19.34: Hangversenyek.
Közben:

A Dolgozók Lapja cikke a KÓTA megalakulásáról

De szép lassan megkezdődött az intrika is. Így az első, aki lemondott, Reményi Károly titkárunk volt. Ez mindenkit elszomorított és lassan, lassan háttérbe vonultunk. A szakbizottságok csak papíron léteztek, a gyakorlatban egy ember kezébe - a megyei tanács

művelődési osztályának egyik főelőadójához - került minden, és a KÓTA gyönyörűen indult pezsgése megszűnt. Igaz ugyan, hogy ki – ki a saját területén tette a dolgát, de az egymásra figyelés a többi szekcióval, a közös munka lehetősége nem volt többé.
Én a népzenei életről tudok részletesebben beszámolni, a teljesség igénye nélkül.
A kezdeti sikereket annak is köszönhettük a KÓTA megyei részlegében és egyáltalán a népzenében, hogy a két óriás, Manga és a közönséget megénekeltető Vass Lajos, segített bennünket. Ezért szeretnék visszatérni, néhány évvel, az előzményekhez.

***

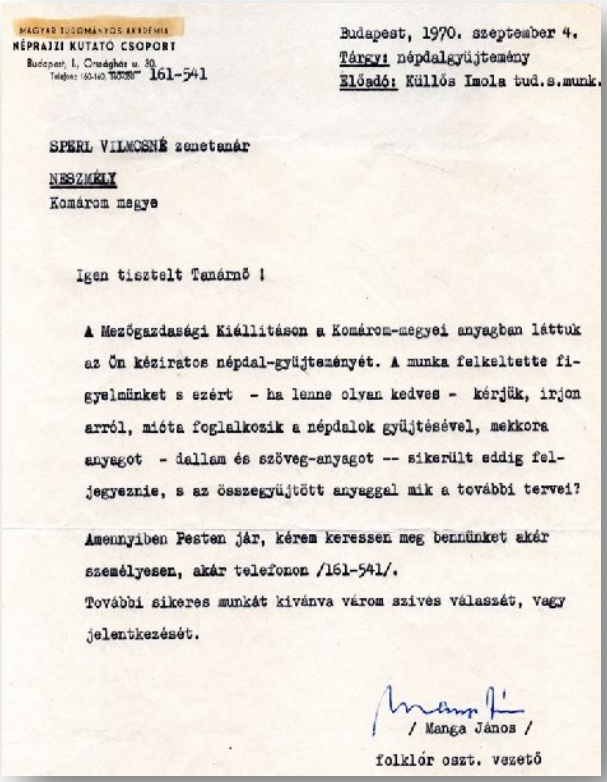

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORT
Budapest, I., Úri utca 38.
Telefon: 160-160, 165-280 161-541

Budapest, 1970. szeptember 4.
Tárgy: népdalgyűjtemény
Előadó: Küllős Imola tud.s.munk.

SPERL VILMOSNÉ zenetanár
NESZMÉLY
Komárom megye

Igen tisztelt Tanárnő !

A Mezőgazdasági Kiállításon a Komárom-megyei anyagban láttuk az Ön kéziratos népdal-gyűjteményét. A munka felkeltette figyelmünket s ezért - ha lenne olyan kedves - kérjük, írjon arról, mióta foglalkozik a népdalok gyűjtésével, mekkora anyagot - dallam és szöveg-anyagot -- sikerült eddig feljegyeznie, s az összegyűjtött anyaggal mik a további tervei?

Amennyiben Pesten jár, kérem keressen meg bennünket akár személyesen, akár telefonon /161-541/.
További sikeres munkát kívánva várom szíves válaszát, vagy jelentkezését.

/ Manga János /
folklór oszt. vezető

Manga levele a mezőgazdasági kiállítás kapcsán

Egy kis faluban, – a Komárom megyei Neszmélyen – dolgoztam akkor, ahol első diplomám zárásaként, a fellelhető hagyományokat gyűjtöttem össze.
1970-ben egy munkám valamilyen úton-módon (ma sem tudom, hogyan) elkerült az őszi mezőgazdasági kiállításra, ahol Manga János felfigyelt rá, és kedves biztató levélben megkeresett.
Ettől kezdve élvezhettem atyai jóindulatát, segítőkészségét, óriási tudását, 1977-ben bekövetkezett haláláig.
Visszatérve a KÓTA 1975-ös évi munkájához, az 1974-es megalakulása után, a januári összejövetelen a bizottság által ismert pávakörök áttekintése történt. Februárban a neszmélyi csoportok (felnőtt és gyermek) nyilvános rádiószereplése zajlott, Vass Lajos karnagy vezetésével. Meghívott vendég, a kecskédi pávakör és a dunaalmási furulyaegyüttes, volt.
A továbbiakban, a karnagy úr a népdalcsokrok összeállításának problematikájáról tartott továbbképzést.

Az első lépést a népdalok újjáéledésében Manga „Az élő népdal” című rádiós sorozata jelentette, amelyben Komárom

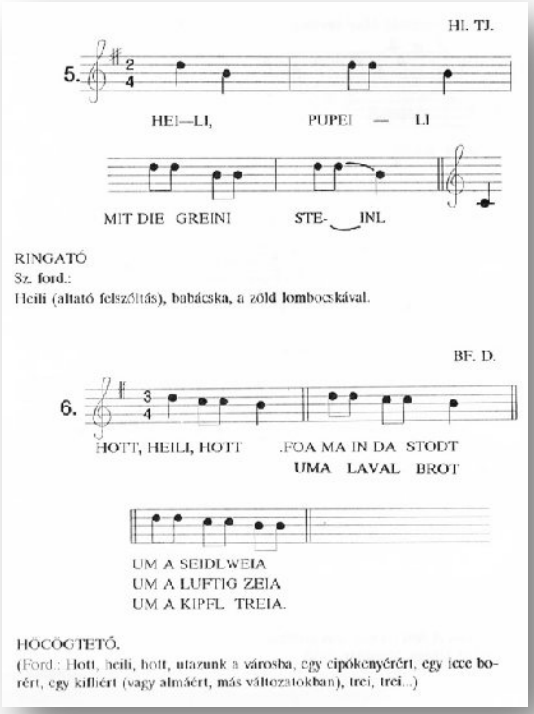

HI. TJ.

5. HEI—LI, PUPEI — LI
MIT DIE GREINI STE- INL

RINGATÓ
Sz. ford.:
Heili (altató felszóltás), babácska, a zöld lombocskával.

BF. D.

6. HOTT, HEILI, HOTT FOA MA IN DA STODT
UMA LAVAL BROT
UM A SEIDLWEIA
UM A LUFTIG ZEIA
UM A KIPFL TREIA.

HÖCÖGTETŐ.
(Ford.: Hott, heili, hott, utazunk a városba, egy cipókenyérért, egy icce borért, egy kifliért (vagy almáért, más változatokban), trei, trei...)

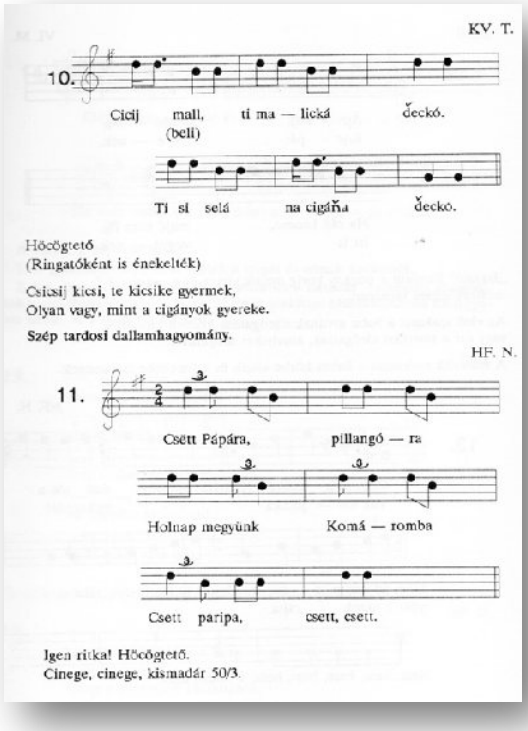

KV. T.

10. Cicij mall, ti ma — lická ďecko.
(beli)
Ti si selá na cigáňa ďecko.

Höcögtető
(Ringatóként is énekelték)
Csicsij kicsi, te kicsike gyermek,
Olyan vagy, mint a cigányok gyereke.
Szép tardosi dallamhagyomány.

HF. N.

11. Csett Pápára, pillangó — ra
Holnap megyünk Komá — romba
Csett paripa, csett, csett.

Igen ritka! Höcögtető.
Cinege, cinege, kismadár 50/3.

megyéről hat szép műsort hallhatott a közönség. A megye nemzetiségi megoszlását figyelembe véve, a német és a szlovák csoportok is műsorra kerültek.

Ma már nem ismeretes, hogy milyen forradalmi tett volt ez, hiszen a hagyományok ápolása, a múlttal való bármilyen kapcsolat, bizony gyanús cselekedetnek tűnhetett a rendszer őrzőinek szemében. Ezzel kapcsolatosan néhány epizód jut eszembe, amit Manga tanár úrral közösen tapasztaltunk a felvételek során.

Komárom megyében éltem, tanítottam ifjú pedagógusként, és gyűjtöttem környékem népdalait, szokásait, ahol - amint az előbbiekben is említettem -, számos szlovák és német település is van.
Tőlem telhetően előkészítettem az utat Manga János felvételeihez, ez azonban nem mindenütt bizonyult elég sikeresnek. Az egyik német település iskolaigazgatója, egyben a falu párttitkára, korábbi ígérete ellenére, mereven elzárkózott. A szó szoros értelmében bezárta a kaput előttünk. Nyilván nem vetett volna jó fényt rá, ha a rádióban német népdalok hangzottak volna el az ő segítségével. Változnak az idők… A későbbiekben már egy nagyszerű, kiváló hangzású, és külcsínben is hiteles ruhákban pompázó német kórust vezetett...
Ezen apró kudarcunk után, tovább mentünk a közelben lévő ugyancsak német településre, Várgesztesre, ahol viszont igen kedvesen fogadtak bennünket, bár kissé csodálkoztak, hogy már megint itt vagyunk. Kérdésemre, hogy mit jelent az a „már megint", azt válaszolták, hogy előző nap volt kint a rádió és felvételt készített velük.
„Milyen rádió?" - így Manga János. *„Hát a Szabad Európa"* - hangzott a naivan őszinte válasz, ami bizony az adott időben tragikomikusan hangzott, hiszen még hallgatni is tilos volt ezt az adót, nemhogy felvételt készíteni számára.
Egyébként ebben a faluban találtuk a legszebb epikus jellegű dalokat, és az egyik legértékesebb „Krisztkindl" (Christkindl)-t, noha a dunaszentmiklósi és tarjáni is gyönyörű.

Ám Komárom megye nem csupán a neszmélyi, dunaszentmiklósi, várgesztesi és bajnai felvételeket köszönhette az „Az élő népdal" című rádióműsornak. Készséggel jött el Manga a KÓTA pávaköri szekciójába előadást tartani, szintén a népdalcsokrok összeállításának rejtelmeiről, pl. a tematikus felépítésről. Számtalanszor vállalta a hálátlan zsűrizési feladatokat, figyelt a beérkező pályázatokra, törődött az arra érdemesekkel. Időt szakított rá, hogy jó tanácsokkal lássa el a pedagógusokat, teret, lehetőséget biztosítson számukra tanulmányaik Néprajzi Társasághoz való benyújtására stb.
„Az élő népdal" felvételei, nem csupán a legszebb archaikus dalokat őrzik, hanem Manga János nyugodt, kiegyensúlyozott hangján rengeteg bölcsességet is. Ez a nagyszerű tudós igen vigyázott a tiszta forrásra. A nemzetiségi zenei anyagnál, már az első néhány ütemből, kiejtésből megmondta, melyek az igazi archaikus dallamok, és melyek azok, amelyeket már újabb kiadványokból, netán rádióból tanultak az előadók (ez a német és a szlovák anyagnál nem is olyan egyszerű).
A tárgyi néprajzhoz is értett a tanár úr. Én például tőle tanultam meg a régi cserepeket restaurálni, ha éppen szükség volt rá. Arról már nem beszélve, hogy a jelesnapi vagy a naptárhoz kötött szokások tudósa is volt, mint ahogy a népi hangszereké, de imádott palóc földjét sem ismerte nála jobban senki.
Azt gondolom, vagyunk jó néhányan, akik igen sokat köszönhetünk ennek a halhatatlan tudósnak és nagyszerű embernek, DR. MANGA JÁNOSNAK.

1972-ben, a Magyar Rádió meghirdetett egy pályázatot, ahol Komárom megyei gyűjtésem szép eredményt ért el, és az adásra érdemes műsorba került.

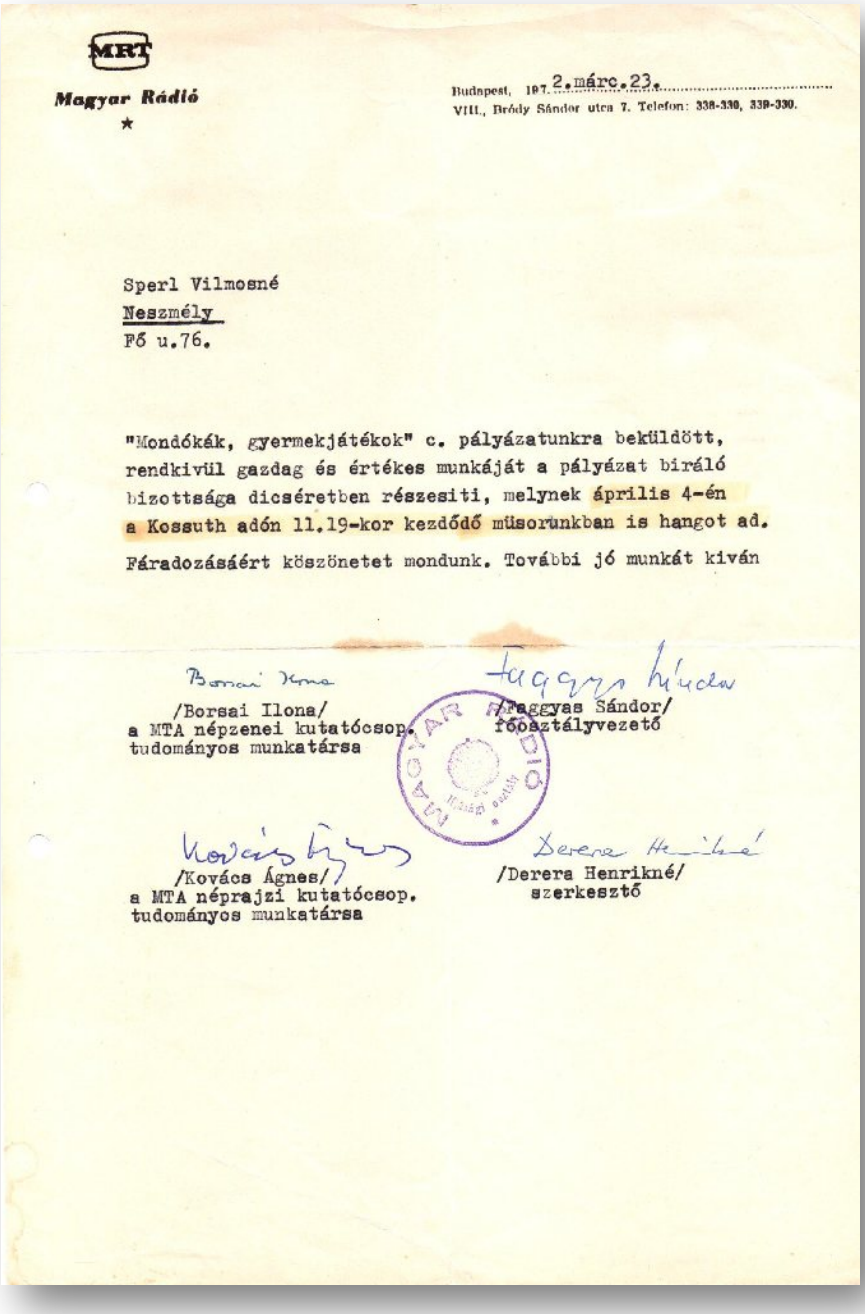

MRT

Magyar Rádió
★

Budapest, 197.2.márc.23.
VIII., Brády Sándor utca 7. Telefon: 338-330, 339-330.

Sperl Vilmosné
Neszmély
Fő u.76.

"Mondókák, gyermekjátékok" c. pályázatunkra beküldött, rendkivül gazdag és értékes munkáját a pályázat biráló bizottsága dicséretben részesiti, melynek április 4-én a Kossuth adón 11.19-kor kezdődő müsorunkban is hangot ad.

Fáradozásáért köszönetet mondunk. További jó munkát kiván

/Borsai Ilona/
a MTA népzenei kutatócsop.
tudományos munkatársa

/Faggyas Sándor/
főosztályvezető

/Kovács Ágnes/
a MTA néprajzi kutatócsop.
tudományos munkatársa

/Derera Henrikné/
szerkesztő

Derera Henrikné és társai levele

***

Köztudott tény, hogy a Vass Lajos nevével fémjelzett Páva-mozgalom 1969-ben indult.

Vass Lajos – portré (Cserőháti Kovács István grafikája)

Röpülj, páva! körök megyei találkozója

Vass Lajos zeneszerző nyitotta meg december 3-án Tatán, a megyei művelődési központban a *Röpülj, páva!* körök első megyei találkozóját. Az ismert zeneszerző-karmester jelenléte kitűnő hangulatot teremtett: kedvelt „módszeréhez" híven, már a műsor előtt is megénekeltette a közönséget. Megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a népdal-körök a tv *Röpülj, páva!* adásszorozatának hatására alakultak meg országszerte. S bár az adás befejeződött, a mozgalom tovább él, erősödik, egyre nagyobb teret hódít Komárom megyében, az 1969-es tv-bemutatkozás óta nagyon sok népdal-kör alakult, s ezen az első megyei találkozón már 11 együttes mutatkozott be.

Mielőtt a dalkörök értékelésére térnénk, el kell mondanunk, hogy a találkozó (a megyei művelődési központ rendezésében) mintegy beérése annak a munkának, melyet a megyei művelődési központ kezdett el ez év nyarán a Röpülj, páva! körök vezetőinek tanfolyamával. A jó, körültekintő szervezés ellenére is előfordult azonban, hogy a dalos találkozóra egyes kösségek teljes létszámú zenekarral, illetve táncsoportokkal érkeztek, sok együttes pedig többszörösen túllépte a megszabott fellépési időt. A hasonló fegyelmezetlenségeket a továbbiakban el kell kerülni, mivel ez sérti a többi együttes becsületes törekvéseit, munkáját is.

Örvendetes, hogy az utóbbi 2—3 évben több nemzetiségi népdalkör alakult Komárom megyében. A pilisszévi szlovák dalosok köre 1969-ben alakult, s már országos második helyezést ért el a szlovák dalkörök vetélkedőjén. Most is helyi szlovák gyűjtésű dalokkal mutatkoztak be. Jó hangerővel rendelkező együttes. S mint Vass Lajos is megjegyezte, jó lenne, ha harmónika kísérné a csoportot, a dalciklust jobban szervesebben összekomponálnák, hogy a közönség tapsa ne szakítsa darabokra a műsort. Kellemes benyomást keltett a tatabánya-felsőgallai német nemzetiségi együttes. Nagyon szeretnek énekelni, de úgy látszik, nincs utánpótlásuk, egyetlen fiatal sincs a csoportban. Ez a helyzet a kesztölcieknél is, akik „jó ízzel" adtak elő egy-egy csokor magyar és szlovák népdalt.

A kecskédiek műsorában a tánc dominált. Táncaik (a kevés létszámú énekkór műsorát a csiszolt, kidolgozott táncokkal építették egybe) rendezettek, hitelesek, precizek. Jó lenne, ha az énekkarukat bővítenék a jövőben (most 7—3 tagú). Kellemes színfoltja volt a találkozónak a kecskédi gyerekek népdalokra épülő Vidám vásár című összeállítása, játéka, ahol a vásár-keret csak alkalom volt az éneklésere, az ügyes, ötletes játékra. A tarjáni dalcsoport erénye, hogy fiatalokból, középiskolásokból áll (fiúk is vannak a körben!). Helyi gyűjtésű német és magyar dalokat adtak elő, s a kezdeti „félénkség" után fel tudtak oldódni; kellemes hangjuk van. Sajnos, a zenekar kissé elnyomta az énekeseket. Túl erős volt a csolnoki fúvószenekar (másrűlönben kitűnő együttes), kísérete is a Tafferner-házaspár kellemes-finom énekszámaihoz.

A tv-szereplés (ez év augusztusában) óta nagy fejlődésen ment át a környei Röpülj, páva! kör. Kilenc magyar népdalból összeállított csokorral és egy Pálóczi Horváth Ádám gyűjtéséből (értékes konferálással színezve-magyarázva a dalokat) készített dalfüzérrel léptek fel. Nagyon igényes népdal-válogatással mutatkozott be az egy éve alakult ácsteszéri Röpülj, páva! kör. De hadd idézzem itt Vass Lajos értékelését: „Az Ellopták lovamat" című dal egyik legszebb darabja volt az ácsteszériek. Nagyon tetszett a műsoruk, imponálóan, egységes, egészséges hangerővel énekeltek. Szép volt a Fecske madár, fecske és a Béres vagyok kezdetű dal; jó, meggyőző volt a szóló is. Ha így „nőnek", erősödnek tovább hamar felzárkózhatnak az ország legjobb dalkörei közé".

A kezdeti bizonytalanság után hamar magára talált a neszmélyiek dalköre, s Fehér László ballادáját már meggyőzően énekelték. Nagy tetszést aratott a Sperl Vilmosné gyűjtötte gyermekdalok az iskolások (lalósok) gyermekjáték összeállításában. Izlésesen válogatott dallamcsokorral lépett fel a kisbéri iskolás citeraegyüttes. Örvendetes, hogy fiatalok művelik ezt az ősi hangszerjátékot. Az országányi klubkönyvtár felnőtt citeraegyüttese, reméljük, megtalálja a továbblépés, a kibontakozás lehetőségét.

Vass Lajos véleménye, műsorértékelése, reméltheteg további sikerek felé lendít! majd megvénk Röpülj, páva! köreit. A tartalmas, színes találkozó a közönség együttes énekléssével ért véget.

Györke Zoltán

Röpülj Páva körök megyei talákozója - Györke Zoltán cikke (Dolgozók Lapja 1972.12.05.)

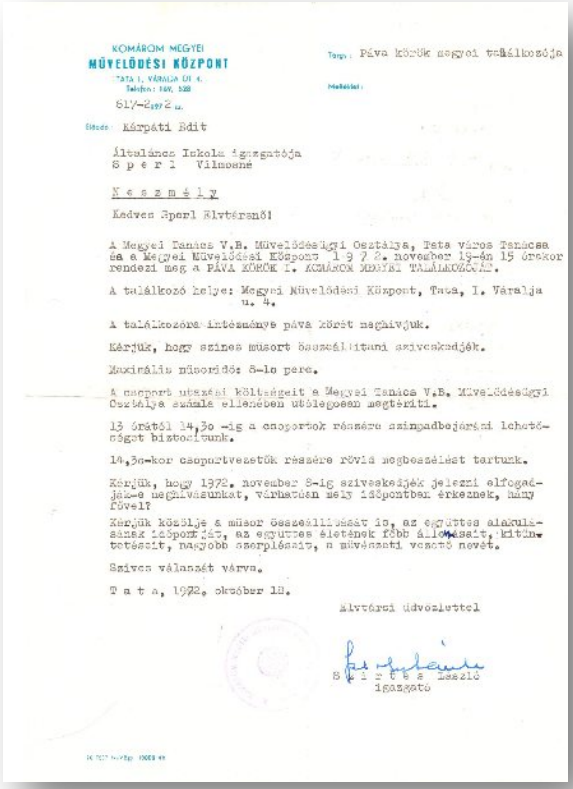

KOMÁROM MEGYEI
MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
Tata I. Váralja Ut 4.
Telefon: 140, 328

Tárgy: Páva körök megyei találkozója

Melléklet:

817-2/972 ü.

Címzés: Kárpáti Edit

Általános Iskola igazgatója
S p e r l Vilmosné

N e s z m é l y

Kedves Sperl Elvtársnő!

A Megyei Tanács V.B. Művelődésügyi Osztálya, Tata város Tanácsa és a Megyei Művelődési Központ 1 9 7 2. november 19-én 15 órakor rendezi meg a PÁVA KÖRÖK I. KOMÁROM MEGYEI TALÁLKOZÓJÁT.

A találkozó helye: Megyei Művelődési Központ, Tata, I. Váralja u. 4.

A találkozóra intézménye páva kört meghívjuk.

Kérjük, hogy színes műsort összeállítani szíveskedjék.

Maximálisan műsoridő: 5-10 perc.

A csoport utazási költségeit a Megyei Tanács V.B. Művelődésügyi Osztálya számla ellenében ütöbegosen megtéríti.

13 órától 14,30 -ig a csoportok részére szünetbejárási lehetőséget biztosítunk.

14,30-kor csoportvezetők részére rövid megbeszélést tartunk.

Kérjük, hogy 1972. november 8-ig szíveskedjék jelezni elfogadják-e meghívásunkat, várhatóan mely időpontban érkeznek, hány fővel?

Kérjük közölje a műsor összeállítását is, az együttes alakulásának időpontját, az együttes életének több állomásait, kitüntetéseit, nagyobb szerepléseit, a művészeti vezető nevét.

Szíves válaszát várva.

T a t a, 1972. október 18.

Elvtársi üdvözlettel

S á r k ö s László
igazgató

Tatai 1. megyei Páva meghívó

Gyermekegyüttes - neszmélyi lakodalmas

A megye pávamozgalmának legjobb csoportjairól és általam a legjobbnak tartott, akkori vezetőiről szeretnék megemlékezni, az 1974-es év, harmadik megyei pávaköri találkozójának bokodi műsorával. (A KÓTA megalakulása)

- *Kesztölci Pávakör - szlovák népdalok, vezető: Gajdár László, főiskolai tanár*
- *Oroszlányi 312. számú Ipari Szakmunkásképző Intézet Citerazenekara - vezeti Komor János*
- *Ácsteszéri Pávakör - vezető: Csere Edit, tanár*
- *Csolnoki Együttes - csolnoki német blokk, vezeti: Wágenhoffen János*
- *Bokodi Pávakör -magyar népdalok, vezető: Szabó Pál, iskolaigazgató*
- *Tarjáni Együttes: saját gyűjtésű német népdalok, vezető: Stréhli Franciska*
- *Környei Pávakör: magyar népdalok, vezeti: Kun Aladár, ének-zenei szakfelügyelő*
- *Kisbéri Művelődési Ház Citerazenekara: vezeti: Gál István*
- *Leányvári Német Kórus: német népdalok, vezeti: Erdélyi Jenő*
- *Piliscsévi Menyecske Kórus: szlovák és magyar népdalok, vezető: Kelecz Józsefné*
- *Kecskédi Együttes: német népdalok, vezeti: Pintér Dávidné*
- *Czuczi János és felesége: citerakísérettel három erdélyi magyar népdal*
- *Neszmélyi Gyermekegyüttes: neszmélyi lakodalmas és egyéb szokásokat bemutató játéka, vezeti: Sperl Vilmosné, iskolaigazgató*

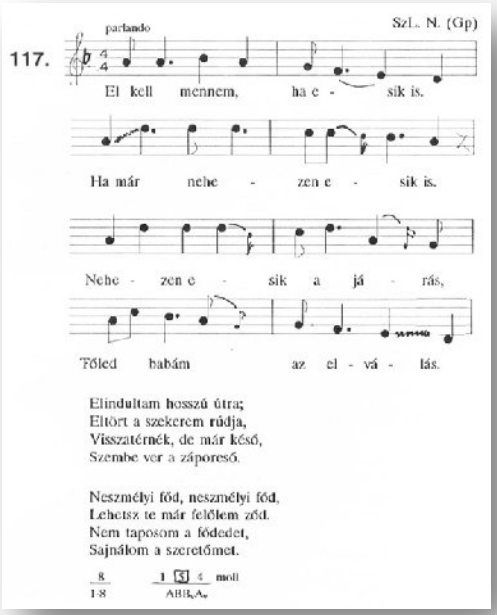
117.
parlando
Szl. N. (Gp)
El kell mennem, ha e - sik is.
Ha már nehe - zen e - sik is.
Nehe - zen e - sik a já - rás,
Tőled babám az el - vá - lás.
Elindultam hosszú útra;
Eltört a szekerem rúdja,
Visszatérnék, de már késő,
Szembe ver a záporeső.
Neszmélyi föd, neszmélyi föd,
Lehetsz te már felőlem zöld.
Nem taposom a fődedet,
Sajnálom a szeretőmet.
1-8
ABB'A

El kell mennem, ha esik is (Szomjas Lászlóné, Gombáspuszta

1970-ben, a karnagy úr megkeresett, azzal a kéréssel, hogy egy nála levélben jelentkező nótafához menjek el a falunk közelében lévő Gombáspusztára, és vegyem fel dalait.

A kezdetek korában ez nem volt egyszerű, mert felvevő készülék hiányában, a járási székhelyről (Tata) kellett kihozni az alig 12 kilós „MAMBÓ”-t. Szomjas Laci bácsi készséggel énekelt, de ragaszkodott hozzá, hogy egyszer felvevő nélkül, utána feléneklessel, majd visszahallgatással történjen meg mindez… Mivel több, mint 300 darab volt a repertoárján -, persze, ezek közül nagyon sok műdal, illetve műdal-variáns -, meglehetősen hosszú időt igényelt a felvétel. Máig sajnálom, hogy nem jutott elég idő, kedves felesége dalainak mélyebb kutatásához, pedig ő is kincseket énekelt.

Álljon itt ízelítőül az ezzel kapcsolatos levelezésből, egy – kettő!

MAGYAR TELEVÍZIÓ
BUDAPEST, V., SZABADSÁG TÉR 17
Telefon: 113-200 Telex: 468

Budapest, 1970 február 27.

Kedves Asszonyom!

Köszönöm részletes levelét és a küldött dalokat. Azok valóban nem mind gyöngyszemek, de jobbak annál, mint amit a levélben irott bevezető alapján reméltem. Mivel kevés időm van, most csak a legszükségesebbekre szoritkozom:

1 / Krasznai Tamás nevére beadom a multkor küldött dalokat, ha igy gondolja.

2 / Budai Ilonának küldje be amit tervezett, mert Barsi Ernő mellett jó lesz, ha még egy dal emeli 50-el a pontszámait.

3 / Ha a most küldöttek közül akarja Böröcznének valamelyiket, akkor irja meg, melyeket s én azokat is a helyére teszem.

A szavazatként ezután küldött dalt most már ne az énnevemre, hanem a TV-nek " Röpülj páva " jeligével- természetesen feladóval, adatokkal együtt küldje.

TV 610 - TV 1000 - 30 000 - 67.0980 Pátria (>)

Ha időm lesz, szivesen felkeresem Neszmélyben. A TV is kész arra, hogy néhányan Laci bácsit is felkeressük a verseny után. Most egyébként neki is irok, mert tőle is kaptam levelet.

Köszönöm rendkivül lelkes fáradozását és további eredményes munkát és jó egészséget kivánok, üdvözlettel,

Vass Éva

Kedves Müsorvezető Ur!

Sajnos a járvány hozzám is kegyetlen volt, s igy értékes napokat, sőt heteket vesztegettem tétlenül.

Szomjas bácsi 235 dalából kb 110-et vettem szalagra. Sajnos azonban ez a "népdalgyüjtés" részemre igen nagy csalódást okozott. A gyönyörü szövegü daloknak mintegy 95 %-a - véleményem szerint - müdal, ill. müdalvariáns. A baj csak ott van, hogy Laci bácsi meg van győződve róla, hogy soha nem hallott "gyöngyszemeket" énekelt. Azért is vettem annyit fel /csupán 100-at tudtam redukálni/, mert egyszerüen nem vette tudomásul, hogy "köszönöm szépen, ezt nem kérem". Persze mindezt olyan formában, hogy nem volt lelkem visszautasitani. Eddig ilyen problléma elé nem kerültem, mivel falunkban a népdalokat paraszt bácsiktól vettem fel, akik müdalokat csak elvétve akartak énekelni. Laci bácsinak származása, gyermekkora is kizárja azt, hogy valódi népi muzsikát szivhatott volna magába. Persze nem állitom, hogy miután igy "kiénekelte" magát, nem lehetne előbányászni tőle az "igaziakat". Véleményem szerint azonban inkább a feleségétől érdemes gyüjteni /mellékelek tőle két variánst 9, 10-est/.

Izelitőül küldök néhány dalt levelem mellékleteként. Amennyiben Müsorvezető Ur óhajtja, szivesen átveszem az összes felvett dalt, s az Önök rendelkezésére bocsájtom, hátha csak én látom ilyen sötétnek ezt a kollekciót. Nem tudom, hogy lehetne megoldani ezt a dolgot, mert hisz Szomjas bácsi igen nagy beteg ember, s leghőbb vágya, hogy neve szerepeljen a TV-ben. Most, hogy irom e levelet, egyszercsak befutott autóval a felesége kiséretében, mert ma fogják a lábát operálni. A mindig vidám, jókedvü ember szeme állandóan könnybelábadt, s állandóan bucsuzott. Ötször mondta, hogy irjam meg, hogy meleg szeretettel üdvözli Müsorvezető Urat, s ha ...ha... lesz tavasz, akkor feltétlenül elvárja Gombáspusztán. Kért, hogyha erre sor kerül, kalauzoljam Önt el hozzájuk. Érdemes őket meglátogatni, mert csodaszép trofea és agargyüjteménye van, hiszen valamikor /többek között/ mesterlövész volt.

./.

- 2 -

A multkor beküldött dalokat nem Szomjas bácsitól gyüjtöttem, hanem még 1968 februárjában, amikoris elkészitettem a falu monográfiáját. Legkedvesebb adatközlőm volt az idős, 8o éves bácsi, aki az Édesanyám, édesanyám kezdetü dalt énekelte. Csak vele tudtam elképzelni, de olyan, mint ő nem szerepelt a müsorban, vagy ha igen, akkor"kiesett". Amennyiben Krasznai Tamás igényt tart a dalra, ugy szivesen bocsájtom rendelkezésére, de ha Müsorvezető Ur másként gondolja, nekem teljesen mindegy. A régi gyüjtésemből elküldöm a csodálatosan szép Fehér László variánst Budai Ilonka részére /bár tudom, hogy, ahol Barsi Ernő tanár ur gyüjt, ott nem szükölködnek az énekesen népdalban/.

Szomjas bácsi azt kérte, hogy az ő "dalaiból" azt szeretné, ha Böröcz Istvánné énekelne.

Ha tényleg megjön a jóidő, akkor Neszmély községben is szivesen látjuk Önt, mert a mi kis falunkban is van néhány néprajzi érdekesség, amit évek óta kutatunk kis honismereti csoportommal.

Szeretettel küldöm üdvözletemet:

Neszmély, 197o, február 19.

/Sperl Vilmosné/

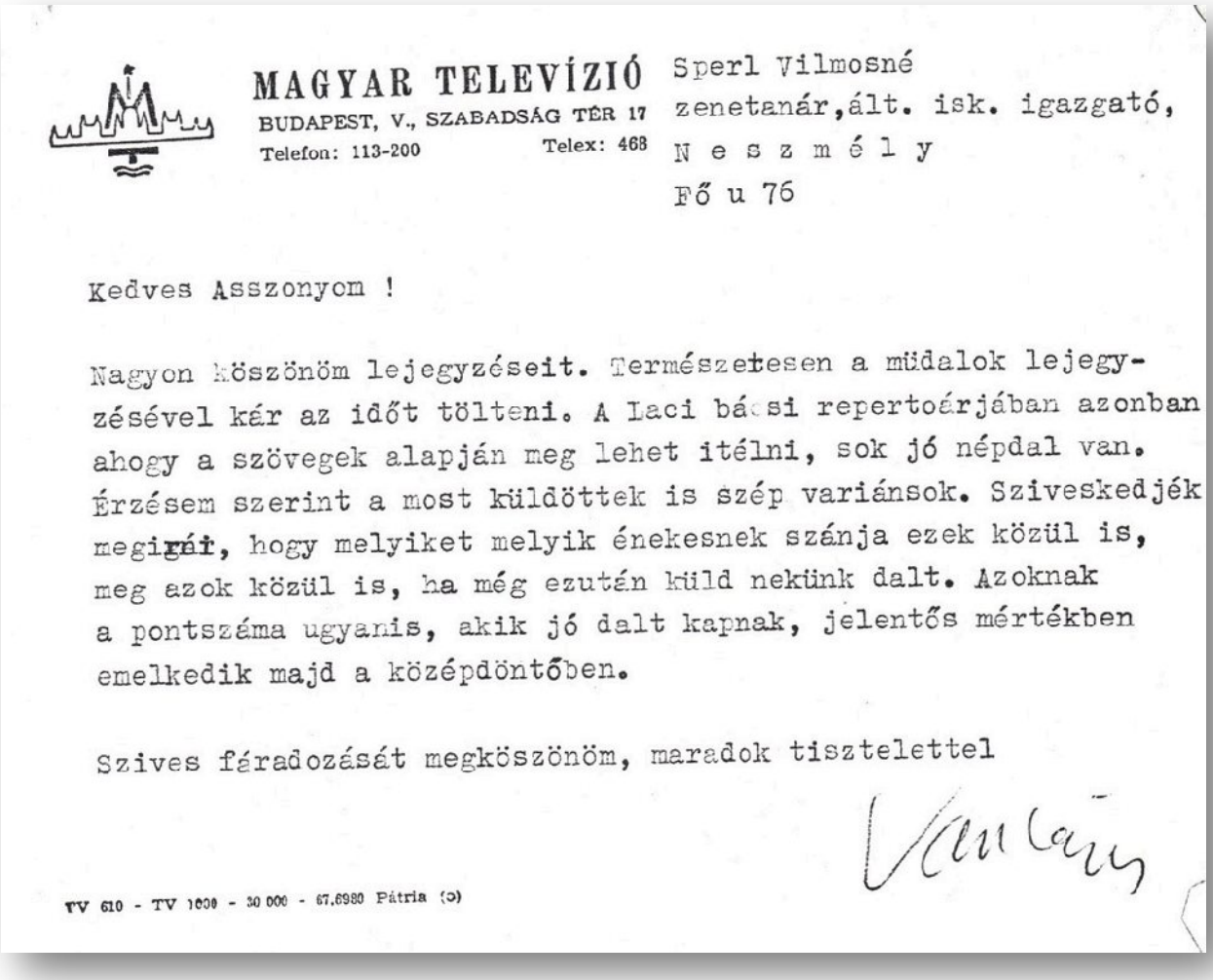

MAGYAR TELEVÍZIÓ
BUDAPEST, V., SZABADSÁG TÉR 17
Telefon: 113-200 Telex: 468

Sperl Vilmosné
zenetanár,ált. isk. igazgató,
N e s z m é l y
Fő u 76

Kedves Asszonyom !

Nagyon köszönöm lejegyzéseit. Természetesen a müdalok lejegyzésével kár az időt tölteni. A Laci bácsi repertoárjában azonban ahogy a szövegek alapján meg lehet itélni, sok jó népdal van. Érzésem szerint a most küldöttek is szép variánsok. Szivesked jék megirni, hogy melyiket melyik énekesnek szánja ezek közül is, meg azok közül is, ha még ezután küld nekünk dalt. Azoknak a pontszáma ugyanis, akik jó dalt kapnak, jelentős mértékben emelkedik majd a középdöntőben.

Szives fáradozását megköszönöm, maradok tisztelettel

Vass Lajos

TV 610 - TV 1000 - 30 000 - 67.6980 Pátria (>)

Tudom, a dr. Berlász Melinda által szerkesztett könyvben, kiváló szakemberek méltatják a karnagy, zeneszerző, népdalgyűjtő stb. sokoldalú tevékenységét. Ám, a pedagógusi munkáját nem ismerte kellőképpen a nagyközönség.

Ahogy az előbbiekből kiderült, Komárom megyében voltam, a Kórusok Országos Tanácsa Népzenei Szekciójának vezetője, egy olyan ipari régióban, ami bizony a fehér foltok közé tartozott.

Jósorsom, hitem és kitartó munkám hozta utamba Barsi Ernőt, Katona Imrét, Manga Jánost, Olsvai Imrét, és nem utolsósorban Vass Lajost.

***

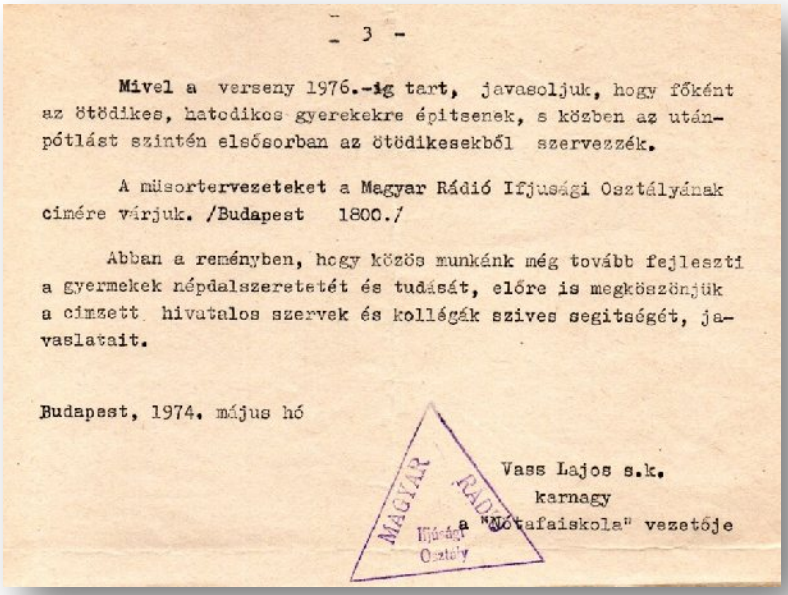

- 3 -

Mivel a verseny 1976.-ig tart, javasoljuk, hogy főként az ötödikes, hatodikos gyerekekre építsenek, s közben az utánpótlást szintén elsősorban az ötödikesekből szervezzék.

A műsortervezeteket a Magyar Rádió Ifjúsági Osztályának címére várjuk. /Budapest 1800./

Abban a reményben, hogy közös munkánk még tovább fejleszti a gyermekek népdalszeretetét és tudását, előre is megköszönjük a címzett hivatalos szervek és kollégák szives segitségét, javaslatait.

Budapest, 1974. május hó

Vass Lajos s.k.
karnagy
a "Nótafaiskola" vezetője

MAGYAR RÁDIÓ Ifjúsági Osztály

Nótafa-felhívás

1971. október ötödikén, a Magyar Rádió Ifjúsági Osztálya, „Nótafa-iskola” címmel pályázatot hirdetett. Fontosnak tartom a felhívás közreadását, hiszen abból kitűnik Vass Lajos népzenei nevelőmunkája, gyermekszeretete, igényessége. Így a gyermekcsoportok is lehetőséget kaptak a szereplésekre. Rendszeresen közreműködtek a Magyar Rádió Ifjúsági Osztálya által meghirdetett Nótafa-iskola című adásban, ami a Napraforgó műsorsáv részét képezte.

Egy alkalommal három jól éneklő diákkal mentem fel a Magyar Rádióba, esti felvételre. Az épület és a stúdió misztikuma igen lelkessé tette kis énekeseimet, és ha lehet, még szebben dalolták szülőföldjük gyönyörű emlékeit.

A munka után Vass Lajos elvitt bennünket saját autóján városnézésre (1973-ról van szó…) Az én kis falusi gyermekeimnek egész életre szóló élményt jelentett Budapest esti látványa a Citadelláról, Halászbástyáról, de a Hősök tere sem maradhatott ki. Onnan a Benczúr utcai szállásunkra vitt bennünket a karnagy úr, aki természetesen a kisdiákoknak csak „Lajos bácsi” volt. (Mind a háromból olyan pedagógus lett, akik továbbadják a népdal szeretetét, ismeretét.)

Azt gondolom, Vass Lajosnak a fiatalokkal való törődése nem olyan közismert a róla kialakult imázsban pedig, aki részt vett az ilyen munkában, az tudja, milyen fontos terület volt és lenne ma is, ebben a trágárságon, durvaságon, borzalmakon nevelkedő gyermekek világában.

A meghirdetett műsor következtében kapcsolat alakult ki az ország minden részével. Levelezések, dallamcserék, látogatások tették színessé a „gyermek-pávák” életét.

A csoportok közötti barátság kialakulására is szeretnék néhány példát mutatni.

NÉPSZAVA
6 2007. ápr. 14.

Vass Lajos emlékezete

Talán neki sikerült utoljára megénekeltetni a magyar népet – mondta Balogh Béla, a Vasas Szakszervezeti Szövetség elnöke azon az egész napos rendezvényen, amelyet a népzenekutató Vass Lajos 80. születésnapja és Kodály Zoltán halálának 40. évfordulója alkalmából rendeztek a Vasas Székházban. Az ünnepi megemlékezésen neves zenetudósok, pályatársak, karnagyok méltatták a magyar népzene önkéntes „rabszolgájának”, Vass Lajosnak a munkásságát, emberségét. Annak idején a népdal sztárjaként valóban megmozgatta az egész magyarságot, gondoljunk csak a Röpülj, páva! népdalversenyre, amely rendkívüli tehetségeket is felszínre hozott.

Dr. Gerzanics Magdolna népzenekutató a Nótafa versenyt említette meg – merthogy Vass Lajos ilyet is szervezett. Ebben versenyben a gyerekeket szólította meg, akik ugyancsak óriási népdalkincset gyűjtöttek össze a saját környezetükből. Gerzanics Magdolna egy amatőr felvételről (a rádióban nem őrizték meg ezt a műsort) megidézte Vass Lajos hangját, amint éppen gyerekekkel beszélget.

Szó esett az Éneklő Magyarország mozgalomról is, amelyet kórusoknak hirdetett meg. Nem akadt az előadók között olyan, aki ne erősítette volna azt a véleményt, hogy Vass Lajos munkássága Kodály Zoltánéhoz hasonlítható. Óriási mennyiségű népdalt gyűjtött és rengeteg gyerekdalt, kórusművet, népzenei feldolgozást hagyott maga után.

Ezekből állt össze a szombati műsor, amelyet az ország minden tájáról összesereglett művészeti csoportok, énekesek adtak elő. Az emléknap alkalmából az Oktatási és Kulturális Minisztérium nevében F. Tóth Mária főtanácsos díszoklevelet adott át a népzene elhivatott képviselőinek. Szavaiból egyértelműen kicsengett: legyen ez a népzenétől gazdag nap útravaló! A nemzet hagyományőrző akaratát, tetteit nem lehet eltemetni, csak ápolni és továbbadni.

Szigeti Piroska

Népszava cikke Vass Lajosról (2007.)

Budapest, 197-3. április 9.

Neszmélyi Általános Iskola
Béke Örs

Köszönjük a levelet.
Az elküldött gyűjtésért 2o pontot kaptok, /2 dal/, a népszokásokért 2 pontot, a javasolt népdalokért szintén 2 pontot kaptatok.

További jó munkát kívánunk, várjuk leveleitek!

Béke Örs levél

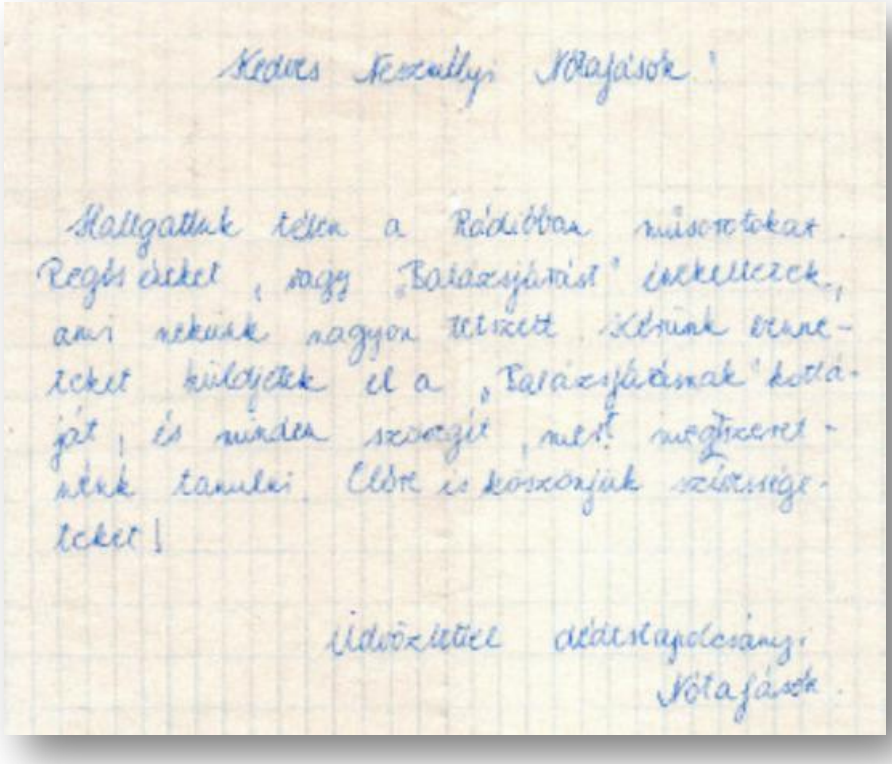

Kedves Neszmélyi Nótafárok!

Hallgattuk tőled a Rádióban műsorotokat. Régi dalokat, vagy „Barázsjárást" énekeltetek, ami nekünk nagyon tetszett. Köszönjük szépen! Küldjetek el a „Barázsfádnak" kottáját, és minden szépet, mit megtanultatok tanulni. Ebben is köszönjük szívességetek!

Üdvözlettel dédestapolcsány:
Nótafárok.

Dédestapolcsány

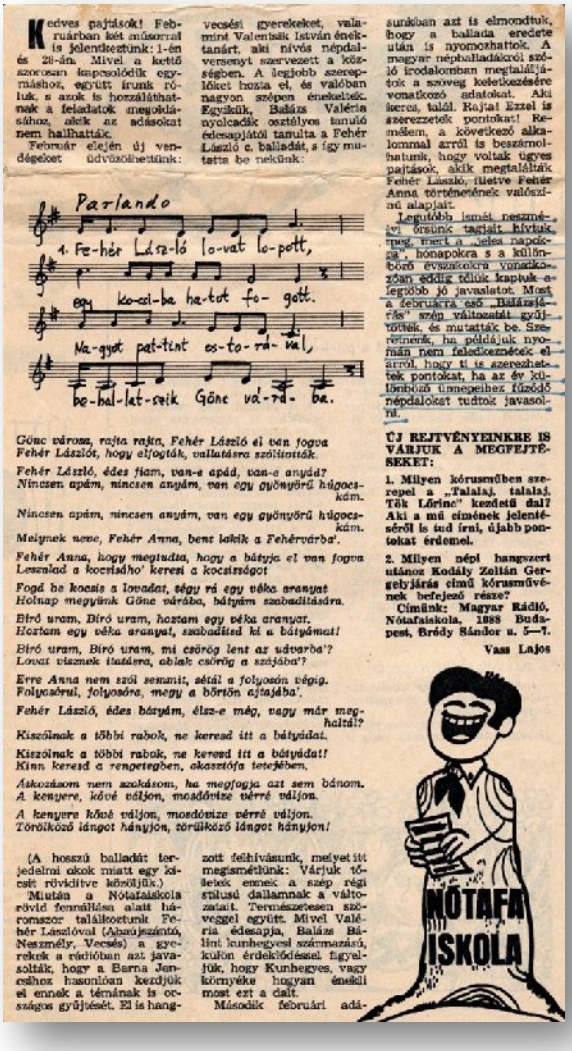

Kedves pajtások! Februárban két műsorral is jelentkeztünk: 1-én és 28-án. Mivel a kettő szorosan kapcsolódik egymáshoz, együtt írunk róluk, s azok is hozzáláthatnak a feladatok megoldásához, akik az adásokat nem hallhatták.

Február elején új vendégeket üdvözölhettünk: vecsési gyerekeket, valamint Valentsik István énektanárt, akit névre népdalversenyt szervezett a községben. A legjobb szereplőket hozta el, és valóban nagyon szépen énekeltek. Egyikük, Balázs Valéria nyolcadik osztályos tanuló édesapjától tanulta a Fehér László c. balladát, s így mutatta be nekünk:

Parlando

1. Fe-hér Lász-ló lo-vat lo-pott,
egy ko-csi-be ha-tot fo- gott.
Na-gyot pat-tint es-to-rá-val,
be-bal-lat-sziik Gönc vá-rá- ba.

Gönc városa, rajta rajta, Fehér László el van fogva
Fehér Lászlót, hogy elfogták, vallatásra szólitották.

Fehér László, édes fiam, van-e apád, van-e anyád?
Nincsen apám, nincsen anyám, van egy gyönyörű húgocskám.

Nincsen apám, nincsen anyám, van egy gyönyörű húgocskám.

Melynek neve, Fehér Anna, benz lakik a Fehérvárba'.

Fehér Anna, hogy megtudta, hogy a bátyja el van fogva
Leszaladt a kocsisdho' keresi a kocsisságot

Fogd be kocsis a lovadat, tégy rá egy véka aranyat
Holnap megyünk Gönc várába, bátyám szabaditására.

Biró uram, Biró uram, hoztam egy véka aranyat.
Hozttam egy véka aranyat, szabadítsd ki a bátyámat!

Biró uram, Biró uram, mi csörög lent az udvarba'?
Lovat viszmek iitatásra, oblak csörög a szájába'?

Erre Anna nem szól semmit, sétál a folyosón végig.
Folyosóról, folyosóra, megy a börtön ajtajába'.

Fehér László, édes bátyám, élsz-e még, vagy már meghaltál?

Kiszólnak a többi rabok, ne keresd itt a bátyádat.

Kiszólnak a többi rabok, ne keresd itt a bátyádat!
Kinn keresd a rengetegben, akasztófa tetejében.

Askozásom nem szokásom, ha megfogja azt szem bánom.
A kenyere kövé váljon, mosdóvize vérré váljon.

A kenyere kövé váljon, mosdóvize vérré váljon.
Törülköző lángot hányjon, törülköző lángot hányjon!

(A hosszú balladát terjedelmi okok miatt egy kicsit rövidítve közöljük.)

Miután a Nótafaiskola rövid felmálás alatt háromszor találkoztunk Fehér Lászlóval (Abaújszántó, Neszmély, Vecsés) a gyerekek a rádióban azt javasolták, hogy a Barna Jenciéhez hasonlóan kezdjük el ennek a témának is országos gyűjtését. El is hangzott felhívásunk, melyet itt megismétlünk: Várjuk tőletek ennek a szép régi stílusú dallamnak a változatait. Természetesen szöveggel együtt. Mivel Valéria édesapja, Balázs Bálint kunhegyesi származású, külön érdeklődéssel figyeljük, hogy Kunhegyes, vagy környéke hogyan énekli most ezt a dalt.

Második februári adásunkban azt is elmondtuk, hogy a ballada eredete után is nyomozhatók. A magyar népballadáról szóló irodalomban megtalálójatok a szöveg keletkezésére vonatkozó adatokat. Aki kereso, talál. Rajtat Ezzel is szerezzetek pontokat! Remélem, a következő alkalommal erről is beszámolhatunk, hogy voltak ügyes pajtások, akik megtalálták Fehér László, illetve Fehér Anna történetének valószínű alapját.

Legutóbb ismét neszmélyi óvónőn tanjait hívtuk, meg, mert a „jeles napok", hónapokra s a különböző évszakokra vonatkozóan eddig tőlük kaptuk a legtöbb jó javaslatot. Most a februárra eső „Halászjárás" szép változatait gyűjtötték és mutatták be. Szeretnénk, ha példájuk nyomán nem feledkeznétek el arról, hogy ti is szerezhattok pontokat, ha az év különböző ünnepeihez fűződő népdalokat tudtok javasolni.

ÚJ REJTVÉNYEINKBE IS VÁRJUK A MEGFEJTÉSEKET:

1. Milyen kórusműben szerepel a „Talalaj, talalaj, Tök Lőrinc" kezdetű dal? Aki a mű címének jelentéséről is tud írni, újabb pontokat érdemel.

2. Milyen népi hangszert utánoz Kodály Zoltán Gergelyjárás című kórusművének befejező része?

Címünk: Magyar Rádió, Nótafaiskola, 1088 Budapest, Brédy Sándor u. 5—7.

Vass Lajos

Pajtás újság

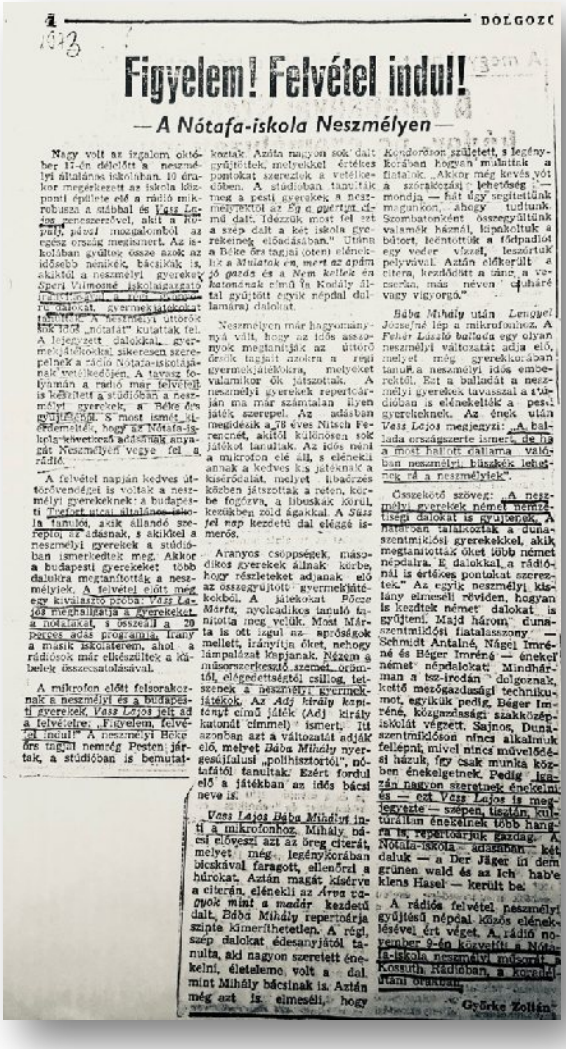

DOLGOZ

Figyelem! Felvétel indul!

— A Nótafa-iskola Neszmélyen —

Nagy volt az izgalom, október 17-én délelőtt a neszmélyi általános iskolában. 10 órakor megérkezett az iskola központú épülete elé a rádió mikrobusza a stábbal és Vass Lajos zeneszerzővel, akit a Kodály jubileumi munkaközösége az egész ország nevében. Az iskolában gyűlt össze azok az idősebb nénikék, bácsikák is, akiktől a neszmélyi gyerekek Sperl Vilmosné iskolaigazgató [illegible] a régi dalokat, gyermekjátékokat tanultak. A neszmélyi öttörők kik lőtt „nótát" kutattak fel. A lejegyzett dalokkal, gyermekjátékokkal sikeresen szerepelnek a rádió Nótafa-iskolájának vetélkedőjén. A tavasz folyamán a rádió már felvétel is készíthet a stúdióban a neszmélyi gyerekek, a Béke Tsz gyűjtőcsoportja. S most ismét kiérdemelték, hogy az Nótafa-iskola-jelentkezőnek adásának anyagát Neszmélyről vegye fel a rádió.

A felvétel napján kedves ütődvendégei is voltak a neszmélyi gyerekeknek: a budapesti Toefert utcai általános iskola tanulói, akik állandó szereplői az adásnak, s akiktől a neszmélyi gyerekek a stúdióban ismerkedtek meg. Akkor a budapesti gyerekeket több dalukra megtanították a neszmélyiek. A felvétel előtt meg egy kiválasztó próba: Vass Lajos meghallgatja a gyerekeket, a nótáikat, s összesen a 20 percre adás programja, hanyt a másik iskolásfelen, ahol a rádiósok már előkészítették a kőbelelg összeszatalásával.

A mikrofon előtt felsorakoznak a neszmélyi és a budapesti gyerekek, Vass Lajos jelt ad a felvételre: „Figyelem, felvétel indul!" A neszmélyi Béke Tsz tagjai nemrég Pesten jártak, a stúdióban is bemutatkoztak. Azóta nagyon sok dalt gyűjtöttek, melyekkel értékes pontokat szereztek a vetélkedőben. A stúdióban tanultak meg a testi gyerekek a neszmélyiektől az *Ej a gyertyán ciri-mú dalt*. Idezzük most fel ezt a szép dalt a két iskola gyerekeinek, előadásában." Ottan a Béke Tsz tagjai otten elénekik a *Mulatok en, mert az apám jó gazda* és a *Nem kellek en katonának elmú* és Kodály dallamai gyűjtött egyik népdal dallamára dalokat.

Neszmélyen már hagyományává vált, hogy az idős asszonyok megtanítják az öttörő dalik tagjait azokra a régi gyermekjátékokra, melyeket valamikor ők játszottak. A neszmélyi gyerekek repertoárján ma már számtalan ilyen játék szerepel. Az adásban megidesik a „78 éves Nitsch Ferencné, akitől különösen sok játékot tanultak. Az idős néni a mikrofon elé áll, s elénekli annak a kedves kis játéknak a kiszámolását, melyet labdázás közben játszottak a réten, körbe fogódva, a libuskák körül, kezükben zöld ágakkal. A *Süss fel nap* kezdetű dal eléggé ismerős.

Aranyos csöppségek, másodikos gyerekek álnak körbe, hogy részleteket adjanak elő az összegyűjtött gyermekjátékokból. A játékokat *Pócze Márta*, nyolcadikos tanuló tanította meg velük. Most Márta is ott ugul az apróságok mellett, irányítja őket, nehogy lámpalázat kapjanak. Nézem a műsorszerkesztő szemét, orontól, elégedettségtől csillog, letszenek a neszmélyi gyermekjátékok. Az *Adj király katonát* elmű játék (Adj király katonát elmmel) ismert. Itt azonban azt a változatát adják elő, melyet *Bába Mihály* nyergesújfalusi „polihisztorról", nótafáfól tanultak: Ezért fordul elő a játékban az idős bácsi neve is.

Vass Lajos Bába Mihályt int a mikrofonhoz. Mihály bácsi előszöri azt az öreg citerát, melyet még legénykorában bicskával faragott, ellenőrzi a húrokat. Aztán magát kísérve a citerán, elénekli az *Arva vagyok mint a madár* kezdetű dalt. *Bába Mihály* repertoárja szinte kimeríthetetlen. A régi, szép dalokat édesanyjától tanulta, aki nagyon szeretett énekelni, életelemje volt a dal, mint Mihály bácsinak is. Aztán még azt is elmesélt, hogy *Kondorosón* született, s legénykorában hogyan munkálnak a fiatalok. „Akkor még kevés volt a szórakozási lehetőség" — mondja — „ezt úgy segítettünk magunkon, ahogy tudtunk. Szombatonként összegyűltünk valamik házánál, kipakoltuk a bőhort, leértettük a fűtpudlot egy veder vízzel, leszórtuk pelyvával. Aztán elkerült a citera, kezdődött a tánc a vacsorán, más néven: „dűhöré vagy vigyorgó."

Bába Mihály után *Lengyel Józsi*nál lép a mikrofonhoz. A *Fehér László* ballada egy olyan neszmélyi változatát adja elő, melyet még gyerekkorában tanult a neszmélyi idős emberektől. Ezt a balladát a neszmélyi gyerekek tavasszal a túlidőben is elénekelték a pesti gyerekeknek. Az ének után *Vass Lajos* megjegyzi: „A ballada országszerte ismert, de ha a mostihoz hasonló dallama valóban neszmélyi, bizakszik lehetnek rá a neszmélyiek".

Csuzkóó szöveg: „A neszmélyi gyerekek német nótáitisége dalokat is gyűjtenek. A nótaban találtoztak a dunaszentmiklósi gyerekekkel, akik megtanítottak őket több német népdalra. E dalokkal a rádiónál is értékes pontokat szereztek." Az egyik neszmélyi kislány elmesélt röviden, hogyan is kezdtek német dalokat is gyűjteni. Majd három dunaszentmiklósi fiatalasszony — Schmidt Antalné, Nagel Imréné és Béger Imréné — énekel német népdalokat. Mindhárman a tsz-irodán dolgoznak, kettő mezőgazdasági technikumot, egyikük pedig Béger Imréné, közgazdasági szakközépiskolát végzett. Sajnos, Dunaszentmiklóson nincs alkalmuk felépni, mivel nincs művelődési házuk, így csak munka közben énekelgetnek. Pedig igazán nagyon szeretnek énekelni és — ezt Vass Lajos is megfigyelte — szépen, tisztán, kulturáltan énekelnek több hangra is, repertoárjuk gazdag. A Nótafa-iskola adásában két dalukat — a Der Jäger in dem grünen wald és ac Ich hab'e klens Hasel — került be.

A rádiós felvétel neszmélyi gyűjtésű népdal. Közös énekléssével ért véget. A rádió nyelnek 9-én közvetíti a Nótafa-iskola neszmélyi műsorát a Kossuth Rádióban, a kortárdiáni orszaban.

Györke Zoltán

Újságcikk – Felvétel indul!

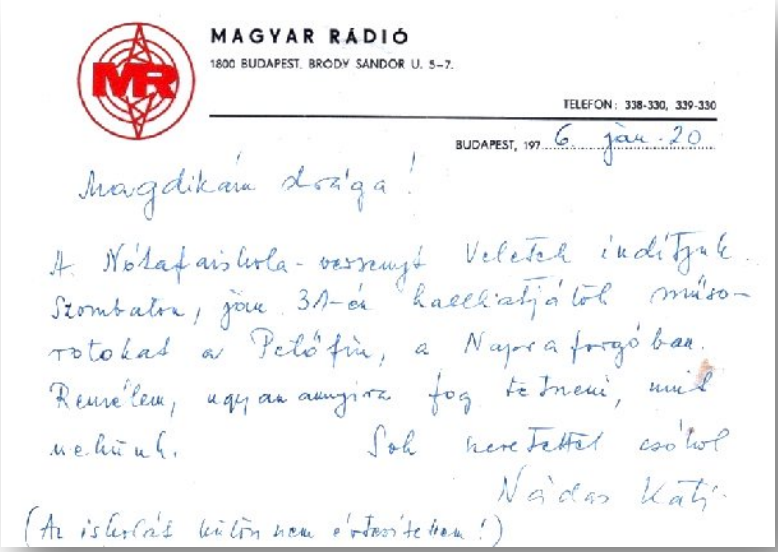

MAGYAR RÁDIÓ
1800 BUDAPEST, BRÓDY SÁNDOR U. 5–7.
TELEFON: 338-330, 339-330

BUDAPEST, 197 6. jan. 20

Magdikám drága!

A Nótafaiskola-versenyt Veletek indítjuk Szombaton, jön 31-én kaeckiatjátok műsorotokat az Petőfin, a Nyár a fregóban. Remélem, ugyan annyira fog tetszeni, mint nekünk.

Sok szeretettel csókol
Nádas Kati

(Az iskolás külön nem értesítem!)

Magyar Rádió 1976. levele

Ugyancsak a Nótafa-iskola keretében történt a nyilvános rádiófelvétellel egybekötött hangverseny. Ez a neszmélyiek által összeállított, – saját gyűjtésű – gyermekjáték, népdal és balladaműsor, ami 1976. január harmincadikán hangzott el a rádióban.

De térjünk vissza az 1975-ös évhez. Sikeres állomása volt a júliusi, rédei honismereti tábor (középiskolások részére), amelynek gyermekjáték- és népdalgyűjtő csoportja is kivette a részét a munkából. A cél az volt, hogy az érdeklődő középiskolásoknak ízelítőt nyújtsunk a gyűjtőmunka szépségéből, de az alapvető metodikai ismeretekkel is találkozniuk kellett. E szekcióban kilenc kislány tevékenykedett, aminek eredményeképpen összegyűjtöttünk negyven gyermekdalt és játékot, harminc népdalt, katonadalokat, mondókákat és néhány balladát. Ízelítőt kaptunk a jelesnapi szokásokból, de egyben inspirációt is ezek összegyűjtésére, mert igen-igen gazdag lelőhelyet sejtet a rövid idő alatt talált anyag is. Természetesen, a gyűjtési munkán kívül, a gyerekek abból is kóstolót kaptak, hogy kell a felvett anyagot feldolgozni és felhasználni. Álljon itt ízelítőül a Balázsolás és az István-napi köszöntő:

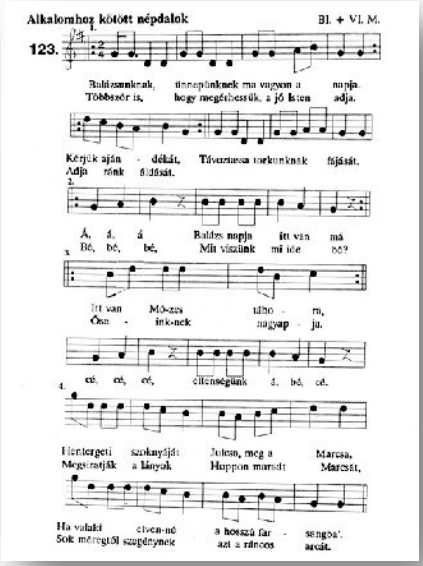
Alkalomhoz kötött népdalok Bl. + Vl. M.

123.

Balázsunknak, ünnepünknek ma vagyon a napja.
Többször is, hogy megérhessük, a jó Isten adja.

Kérjük ajándékát, Távoztassa torkunknak fájását.
Adja ránk áldását.

Á, á, á Balázs napja itt van má
Bé, bé, bé, Mi viszünk mi ide bé?

Itt van Mó-zes idő - rn,
Ősz - fink-nek nagyap - ju.

cé, cé, cé, ellenségünk á, bé, cé.

Hartergeti szokányájá Juliska, meg a Marcsa,
Megsiratják a lányok Hoppon maradt Marcsát,

Ha valaki elvén-né a hosszú far - sangba',
Sok méregtől szegénynek azt a ráncos arcát.

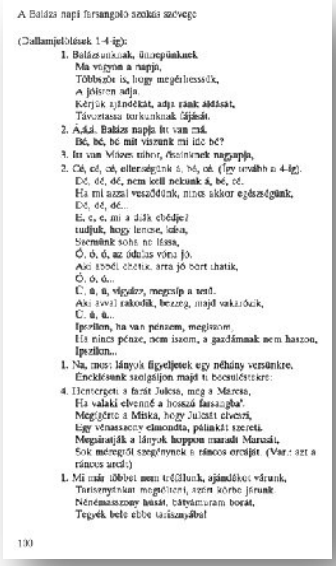
A Balázs napi farsangoló szokás szövege

(Dallamjelölések 1-4-ig):

1. Balázsunknak, ünnepünknek
Ma vagyon a napja,
Többször is, hogy megérhessük,
A jóisten adja.
Kérjük ajándékát, adja ránk áldását,
Távoztassa torkunknak fájását.
2. Á,á,á. Balázs napja itt van má.
Bé, bé, bé mit viszünk mi ide bé?
3. Itt van Mózes úrhoz, fináinknek nagyapja,
2. Cé, cé, cé, ellenségünk á, bé, cé. (Így tovább a 4-ig).
Dé, dé, dé, nem lett nekünk á, bé, cé.
Ha mi azzal vesződünk, nincs akkor egészségünk.
Dé, dé, dé...
E, e, e, mi a diák ebédjét
tudjuk, hogy lencse, kása,
Szemünk sohe ne lássa,
Ö, ö, ö, az ödulás vóna jó.
Aki ebédi ebétik, arra jó bort ihatik,
Ö, ö, ö...
Ü, ü, ü, vígadoz, megszip a szűd.
Aki szvál rakodik, bezzeg, majd vakaródik,
Ü, ü, ü...
Ipszilon, ha van pénzem, megiszom.
Ha nincs pénze, nem iszom, a gazdámnak nem haszon,
Ipszilon...
1. Na, most lányok figyeljetek egy néhány versünkre.
Énekkésünk szolgáljon majd ti bosuiétekre:
4. Hartergeti a farát Juliska, meg a Marcsa,
Ha valaki elvenné a hosszú farsangba'
Megégette a Mátika, hogy Juliát elvette,
Egy vénasszony elmondta, pálinkát szerete.
Megsiratják a lányok hoppon maradt Marcsát,
Sok méregtől szegénynek a ráncos arcát. (Vagy azt a ráncos arcát)
1. Mi már többet nem tudálunk, ajándékot várunk,
Turisztyinkat megértem, szém körbe járunk
Néménasszony hasát, bátyámuram borát,
Tegyék bele ebbe tarisznyába!

100

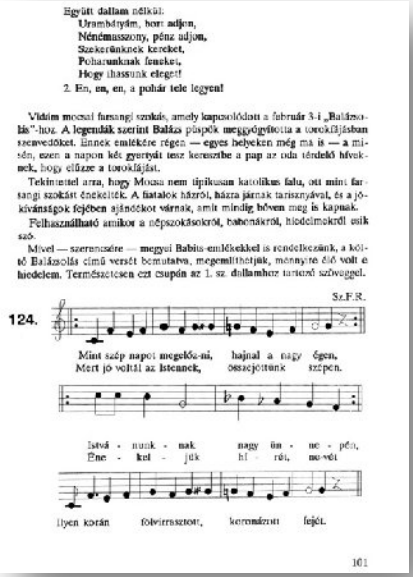
Együtt dallam nélkül:

Urambátyám, borz adjon,
Néném asszony, pénz adjon,
Szekerünknek kereket,
Pohárunknak fenekét,
Hogy ihassunk eleget!
2. Ém, ém, ém, a pohár tele legyen!

Vidám mocsai farsangi szokás, amely kapcsolódott a február 3-i „Balázsolás"-hoz. A legendák szerint Balázs püspök meggyógyította a torokfájásban szenvedőket. Ennek emlékére régen — egyes helyeken még ma is — a misén, ezen a napon két gyertyát tesz keresztbe a pap az oda térdelő hívéknek, hogy elűzze a torokfájást.

Tekintettel arra, hogy Mocsa nem úpikusan katolikus falu, ott mint farsangi szokást énekelték. A fiatalok házról, házra járnak tarisznyával, és a jókívánságok fejében ajándékot várnak, amit mindig bőven meg is kapnak.

Felhasználható amikor a népszokásokról, babonákról, hiedelmekről esik szó.

Mivel — szerencsére — megyei Babits-emlékekkel is rendelkezünk, a kölső Balázsolás című versét bemutatva, megemlíthetjük, mennyire élő volt e hiedelem. Természetesen ezt csupán az 1. sz. dallamhoz tartozó szöveggel.

Sz.F.R.

124.

Mint szép napot megekő-ni, hajnal a nagy ége-n,
Mert jó voltál az Istenek, összejöttünk szépen.

István - nunk - nak nagy ün - ne - pén,
Éne - kel - jük hi - rét, ne-vét

Ilyen korán felvirasztott, keresztezett fejét.

101

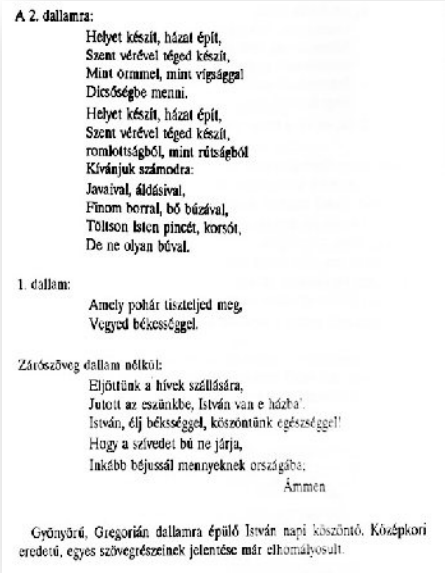
A 2. dallamra:

Helyet készít, házat épít,
Szent vérével téged készít,
Mint örömmel, mint vígsággal
Dicsőségbe menni.
Helyet készít, házat épít,
Szent vérével téged készít,
romlottságból, mint rútságból
Kívánjuk számodra:
Javaival, áldásival,
Finom borral, bő búzával,
Töltson Isten pincét, korsót,
De ne olyan búval.

1. dallam:

Amely pohár tiszteljed meg,
Vegyed békességgel.

Zárószöveg dallam nélkül:

Eljöttünk a hívek szállására,
Jutott az eszünkbe, István van e házba'.
István, élj békességgel, köszöntünk egészséggel!
Hogy a szívedet bú ne járja,
Inkább béjussál mennyeknek országába.
Ámmen

Gyönyörű, Gregorián dallamra épülő István napi köszöntő. Középkori eredetű, egyes szövegrészeinek jelentése már elhomályosult.

A Magyar Néprajzi Társaság Nemzetiségi Szakosztálya 1974.június 10-én Tatán tartotta vándorgyűlését, amelyen nemzetiségeink népi kultúrájával foglalkozott.

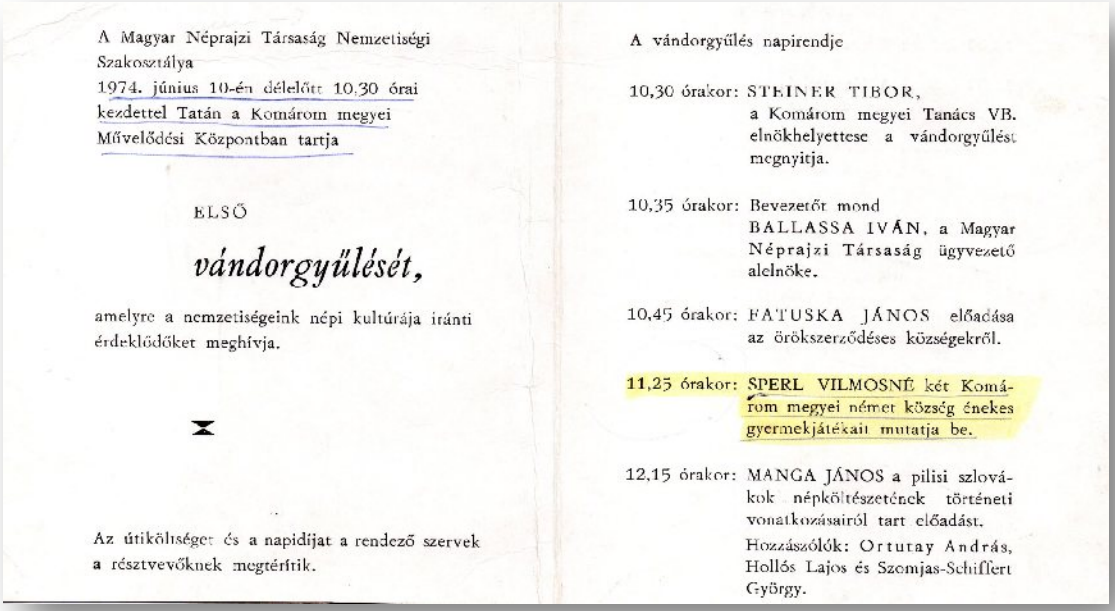

A Magyar Néprajzi Társaság Nemzetiségi Szakosztálya 1974. június 10-én délelőtt 10,30 órai kezdettel Tatán a Komárom megyei Művelődési Központban tartja

ELSŐ

vándorgyűlését,

amelyre a nemzetiségeink népi kultúrája iránti érdeklődőket meghívja.

Az útiköltséget és a napidíjat a rendező szervek a résztvevőknek megtérítik.

A vándorgyűlés napirendje

10,30 órakor: STEINER TIBOR, a Komárom megyei Tanács VB. elnökhelyettese a vándorgyűlést megnyitja.

10,35 órakor: Bevezetőt mond BALLASSA IVÁN, a Magyar Néprajzi Társaság ügyvezető alelnöke.

10,45 órakor: FATUSKA JÁNOS előadása az örökszerződéses községekről.

11,25 órakor: SPERL VILMOSNÉ két Komárom megyei német község énekes gyermekjátékait mutatja be.

12,15 órakor: MANGA JÁNOS a pilisi szlovákok népköltészetének történeti vonatkozásairól tart előadást.

Hozzászólók: Ortutay András, Hollós Lajos és Szomjas-Schiffert György.

A vándorgyűlés meghívója

Itt elhangzott egy előadásom „Magyar és német gyermekdalok Komárom megyéből” címmel, ami aztán meg is jelent mindkét nyelven a Krónikában, a múzeumok tájékoztatójában (Krónika Tata 1975./ IV. szám), lekottázott dalokkal együtt.

Honismereti füzetek

1974-ben megjelent a Honismereti füzetek 2. száma, s benne Bepillantás Neszmély népi hagyományaiba és dallamvilágába című monográfiám, amelynek zenei részét dr. Kerényi György, a Magyar Tudományos Akadémia Népzenekutató Csoportjának vezetője lektorált. Az illusztrációkat pedig Krajcsirovics Henrik, grafikusművész készítette.
Megindult a német és szlovák nyelvű falvakban is a népzenei élet. Sorban alakultak az együttesek mind a dalosok, mind pedig a táncosok körében. Kiemelkedő munkát végzett - a német nyelvű csoportokkal kapcsolatban, nem beszélve a német népdalok gyűjtésében, rögzítésében és külföldi megjelenésében -, a tarjáni Stréhli–testvérpár, Franciska és György.

Időközben a tarjáni ifjúsági sramlizenekar (Minisramli) kiadott 3 kazettát Stréhli György vezetésével. Csodálatosan szép sikereket értek el külföldön (pl. Sindelfingenben, Gerlingenben), főleg a német nyelvterületeken.

„Reich brüderlich die Hand!” címmel, bemutatók, versenyek zajlottak a németajkú népdalkörök között. Folyamatosan és kiemelkedően szerepeltek megyénkből a tarjániak, felsőgallaiak, alsógallaiak, kecskédiek, csolnokiak. Közülük feltétlenül meg kell említeni Gallai Rudolf énekkar-vezetőt, valamint a kecskédi Pintér házaspárt is, fáradhatatlan és minőségi tevékenységük miatt. (Sajnos már egyikük sem él.) A német

nemzetiségi zsűrizésben, és több alkalommal máskor is, (pl. Csolnok, Környe) dr. Alföldy-Boruss István, a Magyar Rádió zenei együttesek igazgatója és Rudolf Péter (Budapesti Tanítóképző Főiskola Ének-Zene Tanszékének vezetője), népzenekutató is gyakran tevékenykedett.

A dunaszentmiklósi adatközlők és énekesek közül, felbecsülhetetlenül értékesek Baudentisel Ferencné Hartmann Gizella, Buser Józsefné Ströcker Gizella altatói, gyermekjátékai, valamint Schatz György katonadalai, szokás- és népdalai.

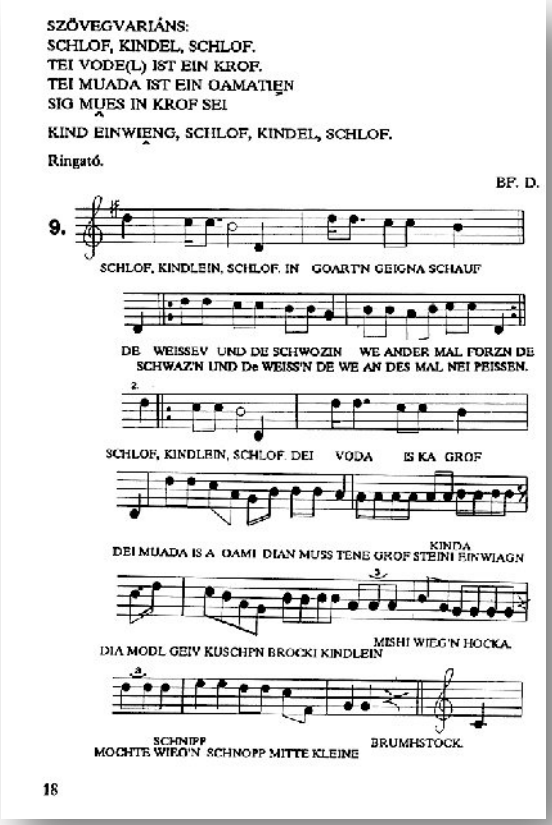
SZÖVEGVARIÁNS:
SCHLOF, KINDEL, SCHLOF.
TEI VODE(L) IST EIN KROF.
TEI MUADA IST EIN OAMATIEN
SIG MUES IN KROF SEI
KIND EINWIENG, SCHLOF, KINDEL, SCHLOF.
Ringató.
BF. D.
9.
SCHLOF, KINDLEIN, SCHLOF. IN GOARTN GEIGNA SCHAUF
DE WEISSEV UND DE SCHWOZIN WE ANDER MAL FORZN DE SCHWAZ'N UND De WEISS'N DE WE AN DES MAL NEI PEISSEN.
2.
SCHLOF, KINDLEIN, SCHLOF. DEI VODA IS KA GROF
DEI MUADA IS A OAMI DIAN MUSS TENE GROF STEINI EINWIAGN
KINDA
DIA MODL GEIV KUSCHPN BROCKI KINDLEIN
MISHI WIEG'N HOCKA.
SCHNIPF
MOCHTE WIEG'N SCHNOPP MITTE KLEINE
BRUMHSTOCK.
18

Schlof Kinder – gyerekdal
(adatközlő: Buser Józsefné Ströcker Gizella)

A későbbiekben a szlovák együttesek is csatlakoztak a találkozókhoz. 1975-ben, - a pávaköri beütemezésnek megfelelően -, több sikeres szereplése volt a kesztölci és piliscsévi szlovák pávakörnek. Békéscsabán, országos rendezvényen, majd rádiófelvétel is készült, munkájuk alapján. Ez szintén Gajdár László közreműködését dicsérte, amit, sajnálatosan korai halála után, Kálmánffy Béla vett át, akinek doktori disszertációja „Zelený rozmarín” címmel jelent meg.

Persze, ismételten szólni kell e területen is a nagy tudósnak, Manga Jánosnak állandó támogatásáról.

A szlovák gyűjtő- és továbbadó munkában gyönyörű példáit láthattuk a bánhidai és tardosi hagyományőrzésnek. Ebben hatalmas munkája volt Izingné Pruzsina Rózsa igazgatónőnek (Tatabánya, Puskin Műv.Ház). Ezeket az együtteseket a lengyel nemzetiségű Bros Stanislaw harmonikaművész, karnagy kísérte hangszeresen, virtuóz módon.

Visszatérve a magyar dalosokhoz, a neszmélyi, majd később a tatabányai kicsik (első, második osztályosok), valamint a nagyobbak (10-16 évesek) több alkalommal szerepeltek a Magyar Rádió különböző műsoraiban, és a TV-be is bejutottak,

A megyei művelődési központ ekkor még Tatán volt, ahol Kovács Emil, majd Szirtes László, igazgatók, valamint Szóda Sándor, főelőadó rendkívüli módon segítették mind a gyűjtőmunkát, mind pedig a csoportok szerepléseit.

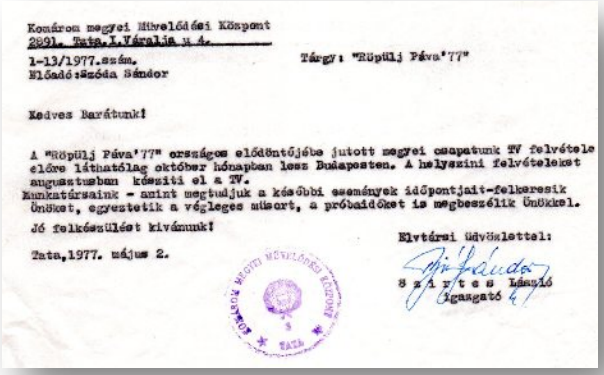

Komárom megyei Művelődési Központ
2891. Tata, I. Várallja u. 4.
1-13/1977.szám.
Előadó: Szóda Sándor

Tárgy: "Röpülj Páva'77"

Kedves Barátunk!

A "Röpülj Páva'77" országos elődöntőjébe jutott megyei csapatunk TV felvétele előre láthatólag október hónapban lesz Budaposton. A helyszíni felvételeket augusztusban készíti el a TV.
Munkatársaink - amint megtudjuk a későbbi események időpontjait-felkeresik Önöket, egyeztetik a végleges műsort, a próbaidőket is megbeszélik Önökkel.

Jó felkészülést kívánunk!

Tata, 1977. május 2.

Elvtársi üdvözlettel:
Szirtes László
igazgató

Szirtes László levele – 1977. május

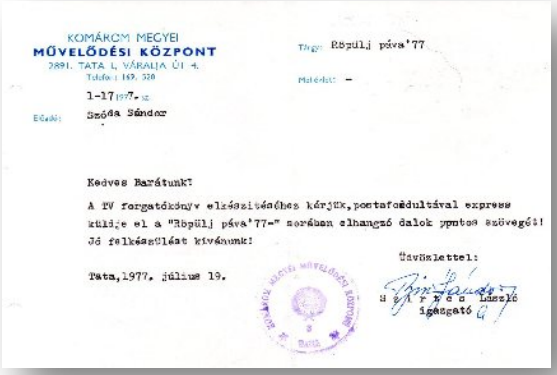

KOMÁROM MEGYEI
MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
2891. TATA I. VÁRALJA ÚT 4.
Telefon: 169. 528

Tárgy: Röpülj páva'77
Melléklet: -
1-17/1977.sz.
Előadó: Szóda Sándor

Kedves Barátunk!

A TV forgatókönyv elkészítéséhez kérjük, postafordultával express küldje el a "Röpülj páva'77-" norában elhangzó dalok pontos szövegét!
Jó felkészülést kívánunk!

Tata, 1977. július 19.

Üdvözlettel:
Szirtes László
igazgató

Szirtes László levele – 1977. július

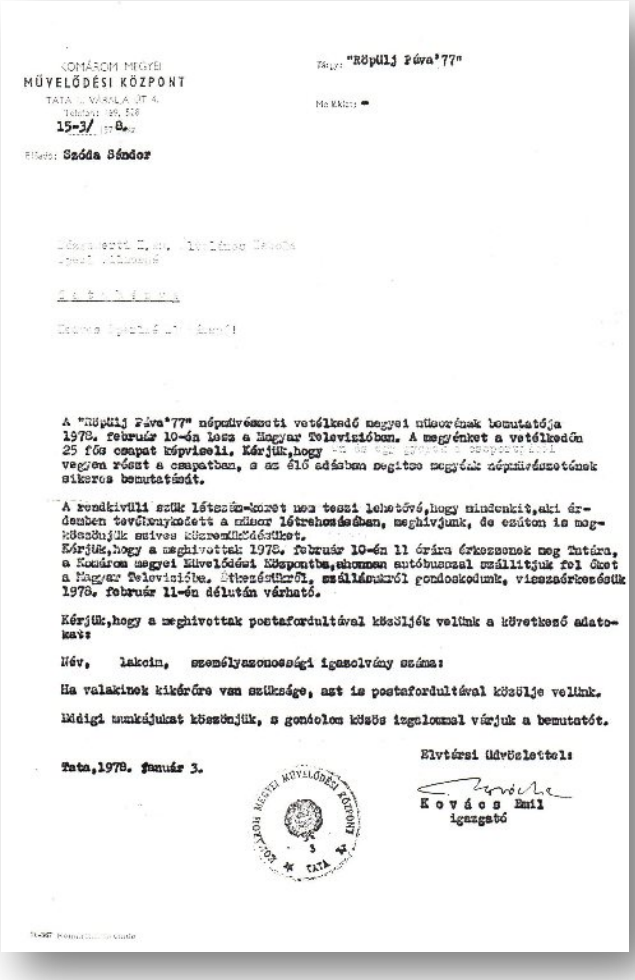

KOMÁROM MEGYEI
MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
TATA I. VÁRALJA ÚT 4.
Telefon: 169. 528
15-3/1978.sz.
Előadó: Szóda Sándor

Tárgy: "Röpülj Páva'77"
Melléklet: -

A "Röpülj Páva'77" népművészeti vetélkedő megyei műsorának bemutatója 1978. február 10-én lesz a Magyar Televízióban. A megyénket a vetélkedőn 25 fős csapat képviseli. Kérjük, hogy [illegible] vegyen részt a csapatban, s az élő adásban segítse megyénk népművészetének sikeres bemutatását.

A rendkívüli szűk létszám-keret nem teszi lehetővé, hogy mindenkit, aki érdemben tevékenykedett a műsor létrehozásában, meghívjunk, de ezúton is megköszönjük szíves közreműködésüket.
Kérjük, hogy a meghívottak 1978. február 10-én 11 órára érkezzenek meg Tatára, a Komárom megyei Művelődési Központba, honnan autóbusszal szállítjuk fel őket a Magyar Televízióba. Étkezésükről, szállásukról gondoskodunk, visszaérkezésük 1978. február 11-én délután várható.

Kérjük, hogy a meghívottak postafordultával közöljék velünk a következő adatokat:

Név, lakcím, személyazonossági igazolvány száma:

Ha valakinek kikérőre van szüksége, azt is postafordultával közölje velünk.

Eddigi munkájukat köszönjük, s gondolom közös izgalommal várjuk a bemutatót.

Tata, 1978. január 3.

Elvtársi üdvözlettel:
Kovács Emil
igazgató

Kovács Emil levele 1978-ből

DOLGOZÓK LAPJA — 1974. november 15. vasárnap

A nesztelyi iskolások vendégszereplése Szlovákiában

Lakodalom Nagycétényben

NAGYCÉTÉNY ketesz lakosú község Szlovákiában, 10-20 kilométerre Nyitrától. Különösebb nevezetessége, történelmi emlék, irodalmi utalás nincs rá. Nem csak valószínűleg ezek közül egy a község Komárom megyének, de azért is, mert — a CSEMADOK kerebén belül — általános iskolája és kilencves alapiskola a nagyobb baráti kapcsolatokat, együttműködést alakítot ki a nesztelyi általános iskolával. Nagycétény magyarok egy másik községével is — a bányászatáról híres Ipolyságon. — ápol ilyen kapcsolatot, a sárospatai művelődési ház művészeti csoportjai már bemutatkoztak Cétényben, nem kevés siherrel. Tehát ebben a községben kedves vendégként, ismerősként üdvözölt, örömmel magyarok küldötteit.

A nesztelyi iskolásokat két napon töltötten Szlovákiában, Nagycétényben. Amikor szép panoráma autóbusszal begördült az ősrégi iskola elé, hamar híre ment megérkezésünknek: sokan a gyerekek, kíváncsiskodtak, majd Mottesky Árpád pedagógus, az iskola és a község művészeti élének szervezője, a baráti kapcsolat ápolója, átterjje bemutatta iskolájukat és a falut. Kóta János, a helyi egyesült falumúvesszövetkezet melléküzemágának vezetője a gazdasági részt az érdeklődő nesztelyi pedagógusokat a szövetkezet szeletes, impozáns irodaházában ismertette megcég emelete, ahol a Cétényi patakról (a Nyitrának az anyafolyóról is szólnunk azzal nem mesze fakadt. Jó termőföld övezi a községet, az Azsaposmarot felé vezető út mellé átkígyózik a cétényi hegyen dinnyés domb és a nagy, ahol a nagycétényiek szőlőjüket szokták kötve hívni élnek.

A nesztelyi diákokat iskolájuk művészegyüttesén kívül nem kellett bemutatni Ipolynak résztvevőinek. A megyében a legjobb iskolai amatőr együttesek közöttt van, szinte szakszerű szereplő a rádióban. Műsorok és tetszést az biztosítja, hogy szólói nótaszakaszok, mondókat, dalokat, gyermektáncokat szerveztek meg. Szintakk fel Sperl Viktorné iskolaigazgató irányításával. S bebizonyították, mennyivel szórszebb, tartalmasabb és értelmesebb lehetne gyermekeink szórakozása, gyermekkora, ha a kihalóféltben lévő fel játékokat átvennék, átadnák nekik. Feldolgozásukat többszöri előadtak már a megyei művészeti szemlékén, a felelősekben, midőn díszoszlnek hozott a Cétényben ismét szórom, hiszen egy-egy játékot, dalos-táncos szerepelltetni el-tanítóan újitanak, bővítenek, tökéletesítenek.

KÉTSZER mutatták be műsorukat Nagycétényben, egyszer az iskolásoknak (másodlag pedig a falu lakóinak (nagyon sok érdeklődő, erő néző előtt). A magyar iskola községben osztatlan sikert aratták. Pedig nem szensziós, nem divatos műsorszámokat adtak elő, hanem az ősi magyar népdal szokásait, játékait, dalait, regős mondókáit. A gyerekeknek ő volt a műsor, a felnőtteknek lenyű, mikő gyermekeiket idézte fel egy pillanatra. Különösen a régi lakodalom megelevenítése betszett a közönségnek és a tengerfonszát (hanlát) bemutatta összeállítás. Az eredeti — Nesztelyen és környékén gyűjtött — lakodalmas versekből, a vőegyrum népi viszonyok előadása igen hatásos, megnyező volt. Mindkét szám a gyerekek tudós megeli mozgatta meg, s ez egyik különleges érdeke a nesztelyi iskolának művészeti csoportjának. Nem minden gyerekek van tehát hangja, adottsága, de önfeláldozóban nérve, minden elismerést megérdemelnek.

A LEGUTÓBBI környezet szemlén a nesztelyi iskolának sulamnban a mesemondó nélkül egy nyolcadikos, tanuló „alakította" A hiteg kedvezett mint Németh László is bemeséldett a „játékba", s a maga természetességével, valóságban mesélte el a szlapaczon fit kötéltáncó gyerekeknek a régi szokásokat, melyek oti szon nyomban élére is kelnek.

Sperl Viktorné iskolásokból álló tanítmeretti szakkóre igen hasznos, pótolhatatlan tevékenységet folytat a községben a környéken. S a csehszlovákiai vendégszereplésen — mint itthon is — részt vett népdalénekléssel Németh László és Bebe Mihály, aki ritmusa is a csoportnak. Baba Mihályról még annyit, hogy élő „hervathatatlan" notája, csak ő-terdés tokját nyitja fel, a annak belső lapjáról lesi el fölszámmal a mások kezdő szavait, ünet. Több szór dalt jegyzett ide Mihály bácsi, s ha egyszer eljönni tatszani, nehéz abbahagyni...

A nesztelyi iskolásokat szlovákiai tanulójuk ünnepélyes egész tanteszület: Jó alkalom volt hát ez az az egy közös iskolai kirándulásra is. S a kirándulás legnagyobb élménye a *Pöltyjek*. Ikerbelem *Csak Máté, a Hungaríak* de más gesti szintnek adományhirdatai bajnoci várkastélyának megtekintése jelentette. A vártúrszemban tabó kiállítás is megnézése, s a várrésés az epitet-kolonusz alatt induló, friss vizű patakkal bakarvölt borlangsban ert vagot.

Az iskolás együttműködése nagyok barátságának elmélyítésel is elsőegitt. Persze, egy-egy kirándulás, vendégszereplés csak úgy valósulhat meg, ha a vendéglátóadók is vállalják a „terhelet". A nesztelyi gyerekeket ugyanis az ottani iskolások vitték magukhoz éjszakára. A nagycétényi szülők valóban hitetlek magukkert, előfordult, hogy egy szülő hat-nyolc nesztelyi iskolást vállalt, a akinek nem jutott gyerek, végtelenül elkedvetlenedve ment haza. Ferenc, a gyerekek kissé barátszülők fürdőtek, s megindul a levelezés is. S a lodódó Apollón, egymás életének, munkájának mentésének, a kétszi akadályok leküzdése a legnemesebb cél...

A NAGYCÉTÉNYI gyerekek — csoltag más ebben az évben — és a falusi felnőtt kórus visszatérni fogják a nesztelyiek vendégszereplését. De mint Mottesky Árpád elmondta, fiú nélkülöz helyszínen vannak. hiánya Nagyoldénynek de közvetlen környezetünk nincsenek szláv dal- és népzenére-hagyományai. Ezt a községet Bartók és Kodály is elkerülte. Tehát nem erodti nagycétényi hagyományokat mutatnak be majd megérkezésen, hanem a szlovákiai magyarság általános értékű folklórkincséből hozzák ízelítőt. Mi pedig — e ezt a nesztelyiek nevében is mondhatom — várjuk barátaink visszonzó szereplését

(györke)

Rádió- és tv-műsor

KOSSUTH RÁDIÓ — BUDAPEST TV

Dolgozók Lapja 1974.11.15.
Lakodalom Nagycétényben (Györke Zoltán cikke)

A pávakörösök többször látogattak el a szomszédos országok magyarok által lakott területeire, ahol sikersorozatuk volt, és cserelátogatásokra is sor került.
Természetesen a mai napig minden évben sor kerül az általános és középiskolák decemberi népdalversenyeire (Kodály Zoltán születésnapja tájékán), ahonnan gyakran jutnak el diákok az országos megmérettetésre is.

Szép sikert jelentett a népzenei életben a komáromi zeneiskola megalakulása. Körükből került ki a Bokuly-banda, akinek a feladata a különböző népművészeti programok színesebbé tétele. (Például ld. az Együtt élünk c. filmben.)
Gyönyörű, tiszta hangú népdalkör működött Ácsteszéren, Hántán, Oroszlányban.

Az együttesvezetők közül Csere Edit, Skrihár József, Guttmann Alfréd és Tordai József munkája volt. kimagasló. Később Tatabányán is sorra alakultak az énekes közösségek, akik közül kiemelkedett a Kertvárosi Bányász Művelődési Otthonnak 1978-ban alakult dalköre, Kovács Ferenc alapításával. Őt Börgöndi Ödönné követte. Ma is sikeresen működnek, Darmstádterné Marton Anita vezetésével.

Emlékezetes volt annak idején, a Soleczki Szilárd által vezetett Hagyományőrző Cigány Együttes.
Eközben elkészült általam egy nagylemez anyagának összeállítása is, ám ezt végül, pénz hiányára hivatkozva, meghiúsították pedig a Hungaroton két szakemberével a helyet is kijelöltük éjszakai felvételre, egy Kesztölc melletti kápolnában. (A stúdióviszonyok akkori helyzetének figyelembevételével.) Sőt, az MTA lektorálásával már a bírálata is megtörtént, Vikár László felkérésére a neves népzenekutató, Bereczky János személyében. Öt oldalas, rendkívül részletes elemzéssel, tanácsaival látta el összeállításomat.

Ezt követően egy évig dolgoztam a felvételeken. A daljegyzéket (tracklistát), a kazettával együtt beadtam a megyei tanács művelődési osztályára, L. Pálnak. Egy idő elteltével, K. E., az osztály főelőadója, behívott, és felkért arra, legyek szakértője egy Komárom megyei hangkazettának, amelynek összeállítását K. B.-ra bízták... Én az általam szerkesztett anyagot soha nem kaptam vissza, pedig ebben az időben még egy – egy magnókazetta beszerzése, különösképpen másolása is, bizony problémát okozott.

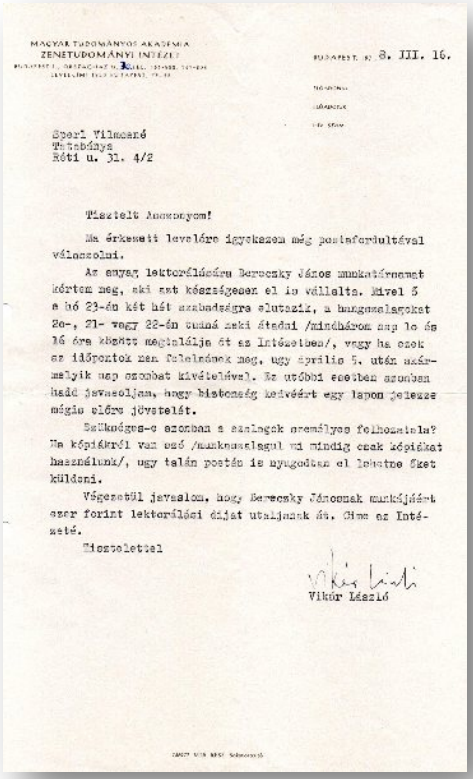

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ZENETUDOMÁNYI INTÉZET

BUDAPEST, 8. III. 16.

Sperl Vilmosné
Tatabánya
Róti u. 31. 4/2

Tisztelt Asszonyom!

Ma érkezett levelére igyekszem még postafordultával válaszolni.

Az anyag lektorálására Bereczky János munkatársamat kértem meg, aki azt készségesen el is vállalta. Mivel 5 a hó 23-án két hét szabadságra elutazik, a hangszalagokat 20-, 21- vagy 22-én ugyanaznap /mindhárom nap 10 és 16 óra között megtalálja őt az Intézetben/, vagy ha ezek az időpontok nem felelnének meg, úgy április 5. után azok-melyik nap azonban kivételével. Az utóbbi esetben azonban hadd javasoljam, hogy biztonság kedvéért egy lapon jelezze máglu előre jövetelét.

Szükséges-e azonban a szalagok személyes felhozatala? Ha kópiáról van szó /munkaszalagul vi mindig csak kópiákat használunk/, úgy talán postán is nyugodtan el lehetne őket küldeni.

Végezetül javaslom, hogy Bereczky Jánosnak munkájáért ezer forint lektorálási díjat utaljunk át. Cím az Intézet.

Tisztelettel

Vikár László

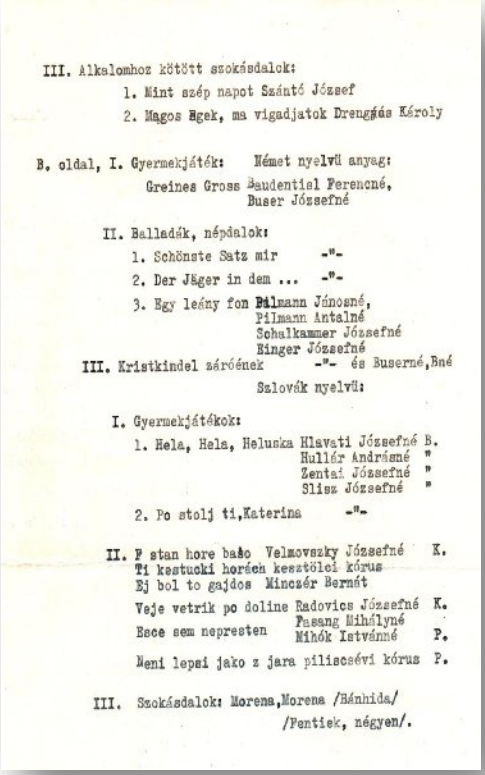

III. Alkalomhoz kötött szokásdalok:
1. Mint szép napot Szántó József
2. Magos Egek, ma vigadjatok Drenggás Károly

B. oldal, I. Gyermekjátékok: Német nyelvű anyag:
Greines Gross Baudentiel Ferencné, Buser Józsefné

II. Balladák, népdalok:
1. Schönste Satz mir -"-
2. Der Jäger in dem ... -"-
3. Egy leány fon Pilmann Jánosné, Pilmann Antalné, Schalkammer Józsefné, Binger Józsefné

III. Kristkindel záróének -"- és Buserné, Bné

Szlovák nyelvű:

I. Gyermekjátékok:
1. Hela, Hela, Heluska Hlavati Józsefné B.
Hullér Andrásné "
Zentai Józsefné "
Sliszz Józsefné "
2. Po stolj ti, Katerina -"-

II. P stan hore baso Velmovszky Józsefné K.
Ti kestucki horéch kesztölci kórus
Ej bol to gajdos Minczér Bernát
Veje vetrik po doline Radovics Józsefné K.
Esce sem nepresten Fasang Mihályné, Mihók Istvánné P.
Meni lepsi jako z jara piliscséví kórus P.

III. Szokásdalok: Morena, Morena /Bánhida/
/Pentiek, négyen/.

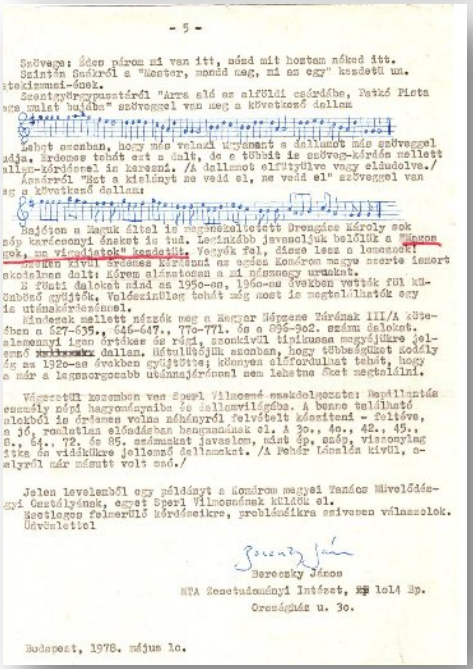

- 5 -

Szövege: Ádon pároa mi van itt, nádd mit hoztam néked itt.
Szintén Szakról a "Monter, mondd meg, mi az egy" kezdetű un.
tréfázmusi-ének.
Szentgyörgypusztáról "Arra alá az alföldi csárdába, Patkó Pista
ugy mulat bujába" szövegget van meg a következő dallam

Lehet azonban, hogy más valaki ugyanazt a dallamot más szövegget
adja. Érdemes tehát ezt a dalt, de a többit is szöveg-kérdés nélkül
allyn-kérdéssel is kezeni. /A dallamot elítélve vagy eldudolva./
Azaárról "Ezt a kislányt ne vedd el, ne vedd el" szövegget van
ag a következő dallam:

Bajóton a Maguk által is megénekelteett Drenggás Károly sok
szép karácsonyi éneket is tud. Leginkább javasoljuk belőlük a "Gyönyö-
nek, az vigadjatok" kezdetűt. Vegyék fel, dícsé lesz a lemezen!
Szeretném kivül érdemes körülnni az egész Komárom megye szerte ismert
skoslanan dalt: Körem elámtosan a zi nésznagy urunkat.
E fűzöt dalokat mind az 1950-es, 1960-as években vették fül kü-
lönböző gyűjtők. Valószínűleg tehát még most is megtalálhatók egy
is utánakérdezésnél.
Kíndesek mellett nézzék meg a Magyar Népzene Tárának III/A kötse-
ben a 627-635., 646-647., 770-771. és a 895-902. szám dalokat.
Elmennyi igen értékes és régi, szonkivül tipikusan megyéjükre jel-
ző dallam. Hátulütőjük azonban, hogy többségüket kódály
ág az 1920-as években gyűjtötte; könnyen előfordulhat tehát, hogy
a már a legnagyobb utánnajárásnál sem lehetne őket megtalálni.

Végezetül szeretném vesz Sperl Vilmosné asszkolgozata: Balladaszö-
személy népi hagyományaiba és dallamvilágába. A benne szálltható
alakból is érdemes volna néhányból felvételt készíteni - feltéve,
a jó, rontatlan előadásban bemutatnának el. A 30., 40., 42., 45.,
8., 64., 72. és 85. számokat javaslom, mint ép. szép, viszonylag
tiszta és vidékükre jellemző dallamokat. /A Fehér László kivül, a-
alyról már másutt volt szó./

Jelen levelemből egy példányt a Komárom megyei Tanács Művelődés-
gyi Osztályának, egyet Sperl Vilmosnénak küldök el.
Szeretném felmerülő kérdéseikre, problémáikra szívesen válaszolok.
Üdvözlettel

Bereczky János
MTA Zenetudományi Intézet, 1014 Bp.
Országház u. 30.

Budapest, 1978. május 10.

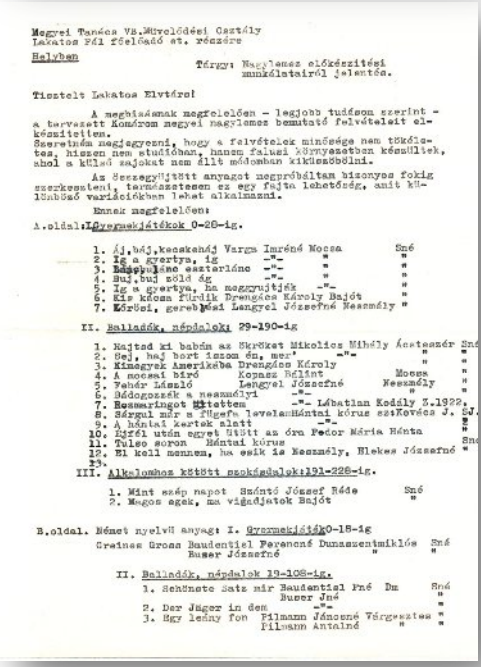

Megyei Tanács VB.Művelődési Osztály
Lakatos Pál főelőadó st. részére

Helyben

Tárgy: Magyarnóta előkészítési munkálatairól jelentés.

Tisztelt Lakatos Elvtárs!

A megbízásnak megfelelően - legjobb tudásom szerint - a tervezett Komárom megyei magyarnóta bemutató felvételeit elkészítettem.
Szeretném megjegyezni, hogy a felvételek minősége nem tökéletes, hiszen nem stúdióban, hanem falusi környezetben készültek, ahol a külső zajokat nem állt módomban kiküszöbölni.

Az összegyűjtött anyagot megpróbáltam bizonyos fokig szerkeszteni, természetesen ez egy fajta lehetőség, amit különböző variációkban lehet alkalmazni.

Ennek megfelelően:

A.oldal: I. Gyermekjátékok 0-26-ig.

1. Áj,báj,kecskekáj Varga Imréné Mocsa Sné
2. Ig a gyertya, ig -"- " "
3. Bagyolláno asztarlánc -"- " "
4. Buj,buj szöld ág -"- " "
5. Ig a gyertya, ím meggyujtják -"- " "
6. Kis kócsa fürdik Drenggás Károly Bajót "
7. Körösi, gerebenési Langyel Józsefné Nesztmály "

II. Balladák, népdalok: 29-190-ig

1. Najtad ki babám az Ökröket Mikolics Mihály Ásotszér Sné
2. Sej, haj hort iszom én, mer' -"- " "
3. Kinagyek Amerikába Drenggás Károly " "
4. A mocsai bíró Kopacz Bálint Mocsa "
5. Fehér László Langyel Józsefné Nesztmály "
6. Bádogozzák a nesztmályi -"- " "
7. Bosszringot kötetten -"- Látatlan Kodály Z.1922.
8. Sárgul már a Fügefa levelen Hántai kórus szt.Kovács J. SJ.
9. A hántai kertek alatt -"- " "
10. Kiféli után egyet ütött az óra Fedor Mária Hánta Sné
11. Tulso soron Hántai kórus "
12. El kell mennem, ha esik is Nesztmály, Hlekes Józsefné "
23.

III. Alkalomhoz kötött szokásdalok: 191-226-ig.

1. Mint szép napot Szántó József Réde Sné
2. Magos egek, ma vigadjatok Bajót "

B.oldal. Német nyelvű anyag: I. Gyermekjátékok 0-18-ig

Greines Gross Baudentiel Ferencné Dunaszentmiklós Sné
Buser Józsefné " "

II. Balladák, népdalok 19-108-ig.

1. Schönste Satz mir Baudentiel Fné Dm Sné
Buser Jné "
2. Der Jäger in dem -"- "
3. Egy leány fon Pilmann Jánosné Vérgyaszlos "
Pilmann Antalné " "

Bereczky-féle lektorlálás

TÉRSÉGI VIII. ÉVFOLYAM 116. SZÁM

24 ÓRA — MEGYEI KÖRKÉP

Évről évre mosolygósabbak az előadók

Pünkösdi dalostalálkozó Tatabányán

A tatabánya-kertvárosi Bányász Művelődési Házban május 19-én 13 nemzetiségi és magyar népdalkör részvételével megrendezték a hagyományos pünkösdi dalostalálkozót.

Dr. Gerzanics Magdolna népdalkutató – ő az, aki évek óta minden találkozó szűrőjében jelen van – röviden így foglalta össze a véleményét: „Úgy tapasztalom, hogy az együttesek megfogadják a tanácsainkat, s ennek köszönhetően évről évre jobbak az előadások, tetszetősebb a megjelenés, mosolygósabbak az előadók. Általános hibu viszont még ma is, hogy a csoportok nem mindegyike azt énekli, ami „tiszta forrás", hanem egy-egy dalcsokor elnevezésében egyszerűen saját faluját, települését jelöli, mint eredetet, s ez nem hasznos. Azt kell énekelni, ami közel áll hozzájuk, s valóban sajátjuk."

Akik ott voltak: Bajóti Asszonykórus, vezetője: *Birkás Antalné*, Környei Német Nemzetiségi dalkör, vezeti: *Gaál Józsefné*, Epöli Búzavirág Népdalkör, vezeti: *Barina Júlia*, Kesztölci Pávakör, vezetője *Kara Lajosné*, Oroszlányi Rozmaring Népdalkör, vezetője: *Gutimann Alfréd*, Tardosi Gerecse Népdalkör, vezeti: *Bross Stanislaw*, Tatabányai Bányász Népdalkör, vezeti: *Börgöndi Odörné*, Acsteszéri Cuháré Citerazenekar, vezetője: *Kastély Attila*, Sárisápi Szokák Nemzetiségi Pávakör, vezető: *Zdosek János*, Tatabányai Ószabadszai Népdalkör, vezetője: *Nagyné Lőrincz Mária*, Vértessomlói Német Nemzetiségi Dalkör, vezetője: *Rieder Antal*, Oroszlányi Bányász Népdalkör, vezetője: *Fordai József*, Szőnyi Citerazenekar, vezetője: *Szabó József*.

A műsor közös népdaltanulással ért véget, amelyet Börgöndi Odörné kanagy vezetett.

Pünkösdi Dalostalálkozó 1997 - cikk

A 80-as években némi hanyatlás mutatkozott, főleg a magyar csoportoknál. 1982-ben azonban egy lelkes nagyszerű népművelő, Nagyné Kiss Hilda, a Tatabánya Kertvárosi Bányász Művelődési Otthon igazgatója, kitalált a magyar együttesek számára egy lehetőséget, Pünkösdi Dalostalálkozó címmel.

Ez újabb fellendülést jelentett a megye népzenei életében. Az évek múlásával a régió, sőt a határon túli együttesek is kérték részvételüket.

A jó példa hamar terjedt, s immár egyre több nemzetiségi csoport és szólista is igényli ezt a lehetőséget. Nyáron a citerát tanulók részére tábort szerveznek, híres népdalénekeseket hívnak meg rendhagyó énekórákra, óvodai foglalkozásokra, rendezői továbbá az őszi művészeti hetek programjainak, valamint a januári művészeti hétnek is. Bővült a választék citerazenekarokkal, és a jelesnapi szokások, gyermekjátékok is helyet kapnak a találkozókon.

Pákai Ernő
(forrás: Bányász Művelődési Otthon weboldala)

A ház ügyes asszonya mindig kitalált valami szép népművészeti kiállítást ezekre az alkalmakra. Ma már a régiók csoportjainak minősítése is itt történik, mind a KÓTA, mind pedig a Vass Lajos Népzenei Szövetség versenyeiben. Az együttesek életében kézzelfogható fejlődés tapasztalható a tartalmi munka, valamint a külső megjelenés vonatkozásában. Az időközben nyugdíjba vonult Nagyné Kiss Hilda helyét, méltó utóda, Pákai Ernő vette át. Ő a Radír, illetve a Kék Duna Rádió szerkesztő-műsorvezetői munkáját cserélte föl a Bányász Művelődési Otthonban vállalt feladatokkal. Széles látóköre, remek humora, nagy érték azoknak, akik e ház vendégei lehettek, lehetnek.

A 2004-es Pünkösdi Dalostalálkozó alkalmával sor került egy multimédia – és audio CD felvételére, a válogatásomban és szerkesztésemben. A lemez kísérőfüzetének szövegét Olsvai Imre és Nagyné Kiss Hilda írta, a német fordítás Lami Szabolcs munkája. A felvételt Posta Pál készítette.

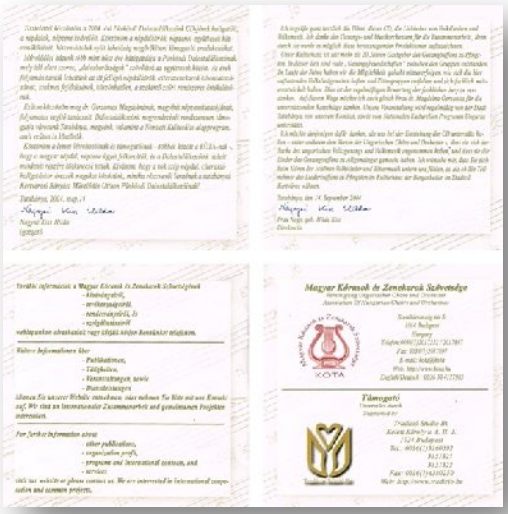

Lemezborító

***

Visszatérve a korábbi időszakra, a Magyar Rádió meghirdetett egy pályázatot Daloló tájak címmel, amelyre több mint száz összeállítás érkezett. Megyénkből kettő, az egyik az „István naptól a táncházig” megnevezésű, bekerült az adásra érdemes 8 közé. (Saját gyűjtésem és szerkesztésem, 1986.)

1986. VI. 25. DL.

Két népzenei kazetta

A kórusmozgalom fellendítéséért

A múlt évben — megyei összefogás nyomán, a Komárom Megyei Tanács művelődésügyi osztályának megbízásából — Népzene Komárom megyében címmel népzenei kazettát adtak ki. A hangszalagon szerepel megyénk minden kiemelkedő kórusa: a *Hántai Pávakör*, a *Tatabányai Dózsa György Általános Iskola népdalköre*, a *tatabányai Feloégallai Német Népdalkör*, a *kőrnyei Vértesalja Áfész Pávakör*, a *tarjáni Német Népdalkör*, a *szolnoki Német Bányász Fúvószenekar*, a *kecskédi Német Népdalkör*, a *kesztölci Szlovák Népdalkör*, a *piliscséri Szlovák Asszonykórus*, a *tardosbányai Gerecse Szlovák Népdalkör*.

A tíz kórus áttekintést ad megyénk népdalkincséről, megszólalnak a magyar, valamint a német és szlovák nemzetiségi énekek, hangszerek. Kedves és szép összeállítás ez, melynek a kórusmozgalom jövőjéhez sok köze lehet. Hiszen az utóbbi időben stagnálás, visszaesés jellemző, s jobbára csak az igen nagy hagyományokkal rendelkező kórusok maradnak együtt.

Meg kell jegyeznünk azt is, hogy sajnos kevés a falat czekben a csoportokban, pedig a népzenei hagyományok ápolása megkívánja a folytonosságot! Remélhetőleg ez a kazetta jó propagandája lesz a folkkórnak.

Komárom megyében nincsenek egységes zenei áramlatok és irányzatok. Kodály Zoltán már az 1920-as években végzett gyűjtőmunkát a Gerecse tájékán. Megfordult Bajóton, Héregen, Lábatlanon és Nagysápon. Azóta már más szakember foglalkozott az értékmentés feladatával — sikerrel. Nagyjából sikerült összegyűjteni a népdalkincsek, ezt a kazetta is bizonyítja.

Mi a jellemző a megyei népzenére? A régi magyar dalokon, ritmusokon, énekeken kívül elsősorban a szlovák és német dalkincs jelentős. S ha végignézzük a névsort a kazetta címlapján, megállapíthatjuk, hogy a nemzetiségiekből több a kórus, többet foglalkoznak a „gyökerekkel". Sajnálatos, hogy a hántai Pávakörön kívül alig akad olyan magyar kórus, amelyik autentikusan tolmácsolhatná a gazdag magyar népzenét.

Mert ha vegyes is a kép, megállapítható: ez a tájegység sem szegényebb, mint a többi. De új erőfeszítések szükségesek ahhoz, hogy fellendüljön a kórusmozgalom, egyre többen szólaltassák meg a magyar és nemzetiségi dalokat.

Persze a német és szlovák kórusok szerencsére többen vannak. A különböző elismerések és kitüntetések is jelzik: magas szinvonalon tolmácsolják dalaikat.

Tehát a Komárom megyei népzene sajátos szinelhez hozzátartozik, hogy a magyarság és a nemzetiségek hagyományainak ápolása együtt él és létezik. A több évszázados paraszti dalok mellett megszólalnak a bányászdalok is. Az énekek kifejezik a táj természeti szépségeit, természetesen a Dunához is kötődnek. A népi művészet nemes értékei, a szülőföld és a haza szeretetét sugározzák, tehát különösen fontos lenne, hogy az ifjúság körében terjedjenek.

A kazetta remélhetőleg lendületet ad a kórusmozgalomnak, persze ehhez sokféle támogatás, szervezés szükséges.

Az esztétikai értékekkel is foglalkoznom kell ebben az esetben. Jól érvényesülnek a hangulati, hangnemi szempontok és kívánalmak. A kórusok együtt énekelnek, tisztán, üdén és szépen szólnak a dalok.

Talán még értékesebb lett volna ez az összeállítás, dr. Kálmánfi Béla szerkesztette — ha archaikusabb dallamok is szerepelnének a kazettán. Időnként megszólalhatnának eredeti adatközlők is — nem lenne kára a bemutatkozásnak. Így aztán, elsősorban a szerkesztés miatt, a mélyrétegekben vannak hiányérzetem.

Általános és országos gond az is, hogy régóta ugyanazt énekelik az együttesek. Meglehetősen egysíkú a repertoárjuk, persze ez nem vonatkozik mindegyik kórusra. De mindenképpen figyelmeztető jel, hogy a vezető szakemberek már többször felhívták erre a figyelmet.

Reménykedjünk tehát, hogy élénkülés következik a kórusmozgalomban.

Be kell vallanom, hogy a rádióban néhány elhangzott — Daloló, muzsikáló tájak — megyei népzenei kazetta-összeállítása hangzása jobban tetszett. Ezt a műsort dr. Gerzanics Magdolna szerkesztette, s csaknem száz pályázati anyag közül választották ki bemutatásra. Egyébként 8—10 tagozta kerülhetett a hallgatók elé. Örüljünk, hogy más, egységesebb népzenei hagyományokkal rendelkező tájegységeket is sikerült megelőzni. — Komárom megye bemutatkozhatott.

A kazetta címe: István-napról a táncházig. Az István-napi köszöntő dalt gyerekek énekelik, és a Méta együttes táncházi muzsikával fejezi be a műsort. Közben hallhatunk ringatókat magyar, szlovák és német nyelven, játékokat és körjátékokat. Varga Imréné mocsai adatközlő egy játék menetét mondja el, Lengyel Józsefné neszmélyi adatközlő a Szép Fehér László-balladát szólaltatja meg. Megismerhetünk különböző szokásdalokat, tehát fel óriási keresztmetszetét adja ez a műsor a Komárom megyei népzenének.

Mivel a szakma legjobbjai választották ki a száz kazetta közül — értéke tehát ebben a koncepcióban összeállítani egy új Komárom megyei népzenei kazettát is a kórusmozgalom fellendítése érdekében. Továbbá azért, hogy megyénk archaikus dalaival is megismerkedhessen ország és világ.

Vaderna József

Dolgozók Lapja, 1986.06.25. - cikk: A kórusmozgalom fellendítéséért, sz.: Vaderna József

Kedves szakköröseim

Legkedvesebb karénekeseim

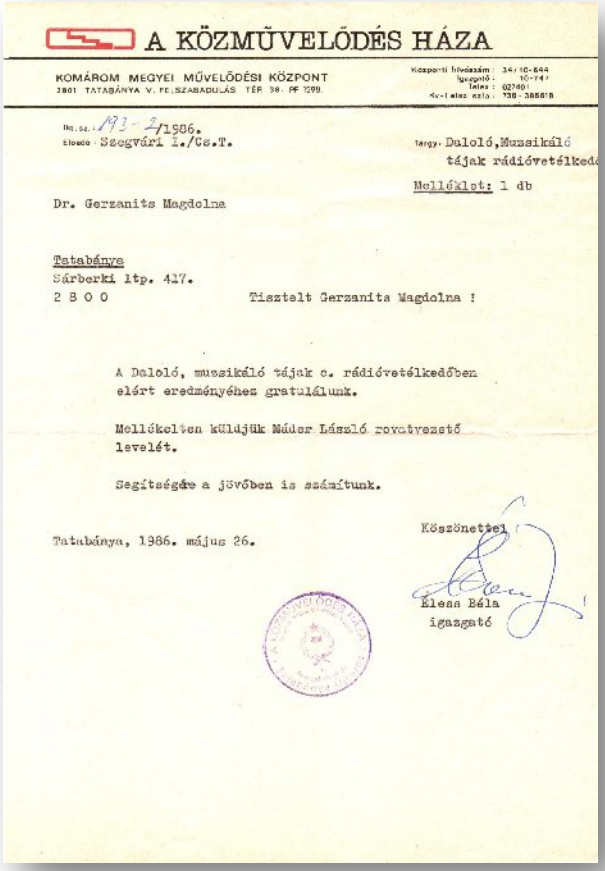

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZA

KOMÁROM MEGYEI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
2801 TATABÁNYA V. FELSZABADULÁS TÉR 38. PF 1299.

Ügyszám: 193-2/1986.
Ügyintéző: Szegvári I./Cs.T.

Tárgy: Daloló, Muzsikáló tájak rádióvetélkedő

Melléklet: 1 db

Dr. Gerzanits Magdolna

Tatabánya
Sárberki ltp. 427.
2 8 0 0

Tisztelt Gerzanita Magdolna !

A Daloló, muzsikáló tájak c. rádióvetélkedőben elért eredményéhez gratulálunk.

Mellékelten küldjük Máder László rovatvezető levelét.

Segítségére a jövőben is számítunk.

Tatabánya, 1986. május 26.

Köszönettel:

Éless Béla
igazgató

Éless Béla levele

1984-ben megjelent a „Komárom megyei pedagógusok módszertani füzeté”-ben a Komárom megyei gyermekjátékok és népdalok című összeállításom, amelynek második, bővített kiadására 1993-ban került sor.

Ez tulajdonképpen doktori disszertációm magyar nyelvű anyagának egy részét tartalmazza. Neszmélyen, Mocsán, Rédén magyar, Dunaszentmiklóson, Várgesztesen, Tarjánban német, Bánhidán, Tardoson és Vértesszőlősön pedig szlovák nyelvű anyagot gyűjtöttem.

1988/89-ben Együtt élünk címmel készült egy dokumentumfilm gyűjtésemből és szerkesztésemben, amelyen magyar, német szlovák és cigány szokások, népdalok ill. gyermekjátékok láthatók a megyéből. A film az alábbi youtube-linken tekinthető meg: http://bit.ly/egyuttelunk

Célom az volt, hogy a régi emlékek megmaradjanak, s a jövő nemzedék is tanulja, de legalább őrizze meg! Úgy gondolom, az együttélés fontos követelménye, hogy megbecsüljük a velünk, vagy közelünkben élő más nemzetiségi hovatartozású emberek, ősi kultúrkincsét. Nagyon sok szép élményem volt, nem csak a gyűjtés során, hanem a válogatás és szerkesztés közben is. Igyekeztem a megye földrajzi szépségei és a dallamok mellett, a még fellelhető öltözékeket, tárgyi emlékeket is rögzíteni.

Salamon Hugó volt a megyei művelődési központnak az igazgatója, neki köszönhetjük a film elkészítésének lehetőségét éppen úgy, mint a Komárom-Esztergom megyei hagyományok c. könyvem második, bővített kiadását, ahogy szinte minden akkori kulturális megmozdulást. Lektorálta dr. Katona Imre, az ELTE folklór tanszékének docense és Birinyi József, a KÓTA - akkori – alelnöke.

Az 1984-es és 1993-as kiadások borítói

Az Együtt élünkben, összekötő szövegemet Tóth Zsóka előadóművésztől halljuk. Nagy köszönet érte, sokszor szerzett örömet csodálatos hangjával, interpretációjával.

***

Kóka Rozália

Volt olyan, nehéz szakasza az életemnek, hogy egy időre nem tudtam személyes kapcsolatot tartani a Vass – házaspárral. Sajnálatosan, a nagy zeneszerzőnek – karnagynak stb. a betegségéről, majd bekövetkezett haláláról, - külföldi tartózkodásom miatt -, csak utólag értesültem.

1995. január huszonkilencedikén, Kóka Rozália, megalapította a Vass Lajos Népzenei Szövetséget.

Névadónkat, a legtalálóbban Olsvai Imre tiszteletbeli elnök jellemezte, az egyik, 1997-es rendezvényen elmondott beszédében: „A kóruspróbákon szinte észrevétlenül bontakozott ki csodálatom és lelkesedésem, mert nemcsak magabiztos szakmai tudás áradt Vass Lajosból, hanem fokozott emberszeretet, gátlásfeloldó – bátorító - lelkesítő kisugárzás is."

Kóka Rozália, mint ügyvezető titkár, nagy erőfeszítéseket tett az alapítvány érdekében.

A Szövetség néhány száz emberrel indult, s időközben, több ezer főre bővült. Ám a következő öt év alatt, sikerek és támadások sorozata következett be. Minden időben nehéz egy alapítvány anyagi stabilitását megteremteni és fenntartani, azzal pontosan, jól gazdálkodni. Mindezt egy embernek áttekinteni, az ellenőrzést kézben tartani, lehetetlen vállalkozás, különösen akkor, ha az ellenőrző bizottság tagjai vidéken laknak, a vezetőség pedig néha csak formálisan végzi a dolgát. Tanúja voltam egy ellene irányuló nemtelen, igazságtalan támadásnak.
A sikerekben gazdag kezdet után, káoszos időszak következett a Szövetség életében.

A helyzet Kóka Rozália lemondása után, akkor stabilizálódott, amikor Bakos Ilona lett a Szövetség titkára, majd alelnöke. Rendkívüli energiával, empatikus képességével, vette kézbe a pályázatok, elszámolások ügyét, nem utolsósorban a versenyek kifogástalan, pontos megszervezését.

A Vass Lajos Népzenei Szövetséget óriási veszteség érte Horváthné Bakos Ilona korai halálával. Helyét Farkas Márta, alelnök, ma társelnök tölti be. Odaadó munkáját, gúzsba köti a COVID, a karantén és ami ezzel jár.
Ötleteivel, a vezetőség összefogásával, a tagok megértésével próbálja - eddig sikeresen – átvészelni a rendkívüli helyzetet.

Horváthné Bakos Ilona

Visszatérve a vezetőség korábbi összetételére, beszélni kell arról, hogy Vass József – Vass Lajos testvéröccse – az elnöke a Szövetségnek. A kezdetekben, haláláig, Olsvai Imre volt a szervezet tiszteletbeli elnöke, akinek tudása mellett gyönyörű nyitó- vagy záróbeszédei is örök emlékűek. Halála után jómagam követtem ebben a funkcióban, majd dr. Joób Árpáddal láttuk el a szakmai vezetés feladatait. Korai halála miatt, tudását, rövid ideig hasznosíthatta a Vass Lajos Népzenei Szövetség.

Jelenleg, dr. Alföldy-Boruss István és Dévai János végzik ezt a munkát, biztosítva a legmagasabb szakmaiságot, irányítást.

Területi szekció-vezetőségi tagok:

Az Ellenőrző Bizottság tagjai:

Az intézmény a híres karnagy, zeneszerző és népdalgyűjtő örökét folytatva ápolja, védi és a jövő nemzedék számára adja tovább a magyar népzene értékeit. Ötezer körüli azoknak a száma, akik részesei és tanúi ennek az állításnak határon belül, és kb. pont ennyi a határainkon túli magyarok körében is. A szervezet kétéves ciklusokkal rendezi meg versenyeit, amelyek között, számos továbbképzést, nyári népzenei tábort, népdalénekes tanfolyamot stb.-t tart. Sőt, a versenyek alkalmával, egyenként is értékeli a hallottakat, látottakat (a hangzástól a színpadi megjelenésig), ezzel is segítve a minősülni szándékozók további felkészülését. Az összetartozás, a vezetőség segítő együttműködése, az eltelt években, szembetűnő minőségi változást eredményezett. Ezt mutatja a résztvevők számának jelentős emelkedése is.

Nyári táborainkban nagyon sok a fiatal, akik, – mint a jövő reménységei –, viszik tovább az ősök örökségét. De az sem utolsó szempont, hogy bizony könnybe lábad a néző, hallgató szeme, amikor egy – egy alkalommal, a nagypapa, a nagymama is ott van, s egymás mellett, esetleg éppen a nagyszülő a kezdő csoportban tanulja, az unoka pedig a haladóban a citera, tekerő, furulya rejtelmeit, miközben észre sem veszik, hány régi dallam került a fülükbe, kezükbe és érintette meg a lelküket. Pihenésképpen, rendszeresen részesülnek kézműves foglalkozásban is, vagy éppen a néptánc tanulásával, gyakorlásával frissítik fel magukat.

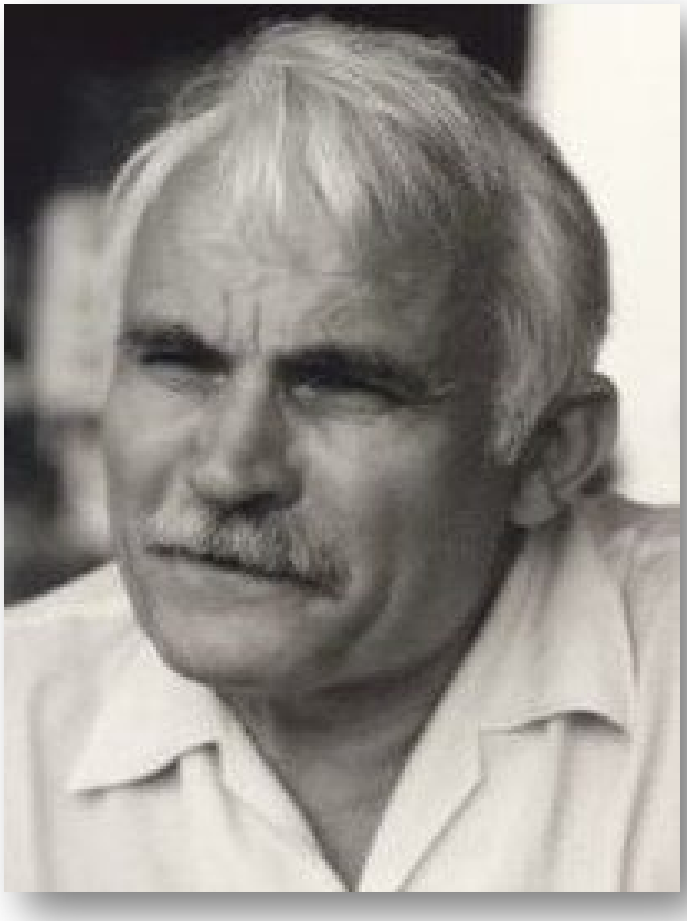

Vass Lajos (archívum)

***

KÓTA (Magyar Kórusok Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége) vagy Vass Lajos Népzenei Szövetség, mindegy; néptánc, népzene, népdal és mese, – bár nem látom át teljes egészében a megye mai népzenei életét –, de nem mehetek el anélkül, hogy ne írjak Szegvári Ildikóról, aki immár több, mint három évtizede dolgozik a térségben. Igaz ugyan, hogy a fő területe a néptánc, amelynek tudását – minden szinten, elméletben és gyakorlatban –, elsajátította, de maximálisan odafigyelt a népzene, népdal minőségére, származási helyére és hitelességére.
Zeneiskolai munkájával, a Forgórózsa fenntartásával, pedagógusok továbbképzésével, az ifjúság tudását gyarapítja, a múlt megbecsülése, és a jövő építésének reményében.

Határainkon túl is híresek a Forgórózsa elnevezésű rendezvényei. Ezek Tatabányán zajló népművészeti versenyek, ahová tematikusan hívja meg minden évben egy – egy tájegység adatközlőit, táncosait, énekeseit. Így a fiatalok a helyszínen látják, hallják a „gyökereket", s ezzel még inkább értékelni tudják az iskolában vagy egyéb szervezetben tanultakat. Találkozik ilyenkor Felvidék, Délvidék, Erdély és Kárpátalja népművészeti múltja, a jövő lehetőségeivel, megvalósítandó teendőivel.
Az ország legjobb szakemberei látják el a zsűri feladatait, és a leghasznosabb tanácsokkal segítik a résztvevőket.

***

Ha már annyit emlegettem a határainkon túli együttműködést, álljanak itt az általam legdicséretesebbnek tartott szorgoskodók:

1. FELVIDÉK

A nagycétényi KÚTYIKA együttes szereplése Tatabányán

Közelebbi helymeghatározásként Zoboralja, ahol dr. Sipos Anna (Jancsó) volt, aki a nagycétényi szereplésünk után, először meghívott egy különleges „CD-keresztelőre", Gímesre. (Nagyanyáink öröksége) Így találkoztam az archaikus balladákkal és a többi zenei, szokásbeli, viseleti gyönyörűséggel.
Anna azon kívül, hogy csoportot vezet, a komáromi Dunamenti Múzeum néprajzi részlegének vezetője. Tizenöt éven keresztül jártam a Zoboraljára, aminek eredményeként, kölcsönösen gyümölcsöző volt együttműködésünk.
Megszeretni őket könnyű volt, vajon megmaradásuk is könnyű lesz? A Parlando 2020/5-ös számában olvasható „Mi lesz veled, Zoboralja" c. írásom, amelyben a számomra nagyon fontos, megörökítendő személyek (Tóth Klára, Tóth Borbála, Ladányi Lajos) is szerepelnek.

2. DÉLVIDÉK

Nehéz visszaemlékezni a népzene, népdal nagyjaira, hisz az általam ismert és tisztelt legnagyobbak már hosszú idő óta nincsenek az élők sorában. Itt először Bodor Anikóról kell szólni, aki kutatásait közzétéve, köteteivel nagy segítséget nyújtott, a témával foglalkozóknak. Nehéz közegben, nehéz sors mellett, óriási tudását megőrízve humorát is, amivel tanítványai, kollégái, akár adatközlői életét is könnyebbé tette.

A másik név, ami örökbecsű számomra, de a vajdasági magyarok számára is, dr. Szőllősy Vágó László.
Zenei érzéke kiteljesedett, már öt éves korától kezdve - autodidaktából profiként –, megtanult 8-10 hangszeren játszani. A népzene iránti vonzalma, arra inspirálta, hogy meglett emberként tanuljon meg citerázni, ezt annyira fejlesztette, hogy csoportot is alakított, akikkel aztán sikert sikerre halmozott.
Úgy tartotta, hogy az a tény, amely szerint a népzenészek, néptáncosok vagy akár a versmondók ma már személyes ismerősei egymásnak, éppen annak az eredménye, hogy valahová tartozónak érzik magukat. Ezért vallotta hivatásának a következőket: „minél több szállal kötődni egymáshoz, annál erősebbek vagyunk, de ha ez nincs, akkor porrá válunk."

Mindig, minden helyzetben, megmaradt becsületes, másokat segítő, tanító polihisztornak.
Legátfogóbb tevékenységét jelentette a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetségben végzett főtitkári munkája, valamint a Durindó és a Gyöngyösbokréta (magyar népzenei versenyek) tanácsának elnökségi feladata.
Néhány közhellyel küszködő felsorolás méltatlan volna arra, hogy ennek a csodálatos embernek az áldásos működését, a teljesség igényével mutassa be.
Honnan volt ennek a filigrán kis embernek ennyi energiája, ennyi pozitív kisugárzása, ennyi hite, szeretete mások iránt? Nem tudjuk, de volt, és ezzel nemcsak a délvidéki magyarság, hanem mindazok, akik abban a

szerencsében részesültek, hogy bepillanthattak életútjába, áldó tisztelettel gondolnak rá, és tartják meg emlékét örök szeretetben.

Délvidéki élményeim közül az egy magyarkanizsai történetet szeretnék elmondani a népzenei vetélkedőről. A kétnapos versenyen 103 csoport mutatkozott be. Az egyik falu csapata berakta a hangszereit a színpadra, s megdöbbenve láttam, hogy szintetizátorral jöttek, és műsorukat teljes hangerővel a „Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs” kezdetű műdallal kezdték, és hasonlókkal folytatták. Zenei sznobságom felháborodott, és magamban majdnem félhangosan dühöngtem, hogy ez mégiscsak több a soknál! A mellettem ülő, helyi zsűritag, Kisimre Szerda Anna, azt mondta, ne méltatlankodjak, hiszen ezek olyan szórványközösségben élnek, amelyben magyar szót nem hallanak, és a szintetizátoros vezető azzal próbálja fenntartani a múló magyarságot, amit éppen ismer. Hát ennyit a néha túlzó szemléletekről.

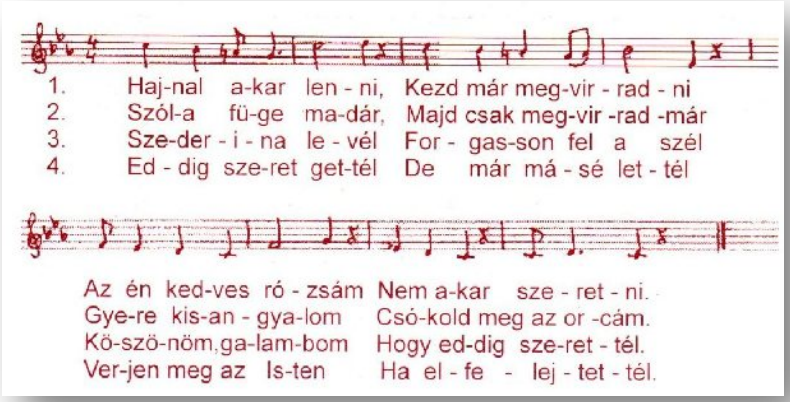

A “Hajnal akar lenni” a rendezvények nyitó-záró énekévé vált

A Vajdaság népdalosai közül messze kiemelkednek a csókai asszonyok és a férfiak, ugyanolyan tiszteletre méltó magasságban. Ahogyan Sziveri Szabolcs, a Rákóczi Férfikar vezetője írja youtube-csatornáján,
a KÓTA és a Vass Lajos Népzenei Szövetség egyaránt többször is a legmagasabb fokozatú elismerésekkel (Arany Páva, Vass Lajos Nagydíj) tüntette ki őket.
A „Délvidék” számtalan kitűnő csoporttal rendelkezik. A Vajdaságban kiemelkedő szerepe van Kisimre Szerda Annának is, aki több, rendkívül színvonalas népdalkórust vezet.

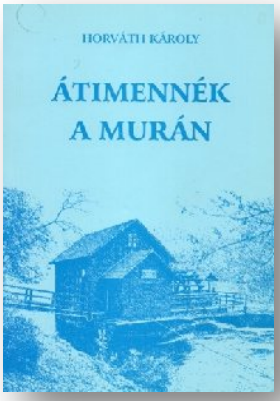

Átimennék a Murán

A Muravidéken igen nagy segítség volt munkánkhoz, és most is az, Horváth Károly „Átimennék a Murán” című népdalgyűjteményes kötete. A terjesztésben nem kisebb zenetanár, népzenész, mint ifj. Horváth Károly működött, működik, átjárva a déli határon, a horvát és szlovén területek gondozásában is nagy szerepet vállalva. A szlovén állami rádió magyar nyelvű csatornáján, a határ magyar oldalán is népszerű, Muravidéki Magyar Rádió szerkesztőségében is dolgozik, szerkesztőként, műsor- és zenekarvezetőként. A térség népzenei életét, magyar és horvát-szlovén területeken átnyúlva, zenekari feldolgozásokkal, népdalcsokrok összeállításával segíti, folyamatosan tanít, édesapja örökébe lépve.

3. ERDÉLY

Voltaképpen a szélesebb körben értendő és használatos Erdélyről van szó, amely a Mezőséget, a Partiumot, a Székelyföldet és nem utolsósorban Bukovinát is magába foglalja.

Birinyi József – a KÓTA társelnökének – meghívásával, hosszú éveken át, vettem részt a Szatmárnémetiben tartott népdalversenyeken, amely felöleli a romániai magyar tömb- és szórványmagyarságot. Birinyi József volt (van?) az egyik legodaadóbb mozgatója ezeknek az eseményeknek. Ennek köszönhetően megismerhettük

pl. Bukovina gyönyörű balladáit, azok által a fiatalok és tanítóik által, akik vállalták a hatszáz kilométeres utat, hogy elhozzák őseik hagyatékát, kincseit.

Mind a KÓTA, mind a Vass Lajos Népzenei Szövetség sokat köszönhet F. Tóth Mária minisztériumi főtanácsosnak, aki állandó segítséget nyújtott a különféle munkákhoz. A legtávolabbi részekre is utazott a zsűri tagjaival, így jelenlétével is hozzájárult a közös sikerekhez.
Szövetségünk ugyancsak sok támogatást kapott a hasonló funkciót betöltő Szedlacsek Emlíliától is.

Ezekről a rendezvényekről nem lehet úgy szólni, hogy ne beszéljünk Csirák Csabáról, aki a legnehezebb évek alatt is kitartott, irodalmi és egyéb kulturális elhivatottsága mellett, vállalva mindent, ami ezzel jár…
Tevékenységét felsorolni is lehetetlen, rendszeresen szervez versmondó versenyeket, műveket dramatizál, nagy sikerrel és kiadványok megjelenését teszi lehetővé. Mindezt a szülőföld szent tiszteletében, szeretetében és mélyreható ismeretében.
Így születtek meg pl. a szatmárnémeti népdalgyűjtemények, a Szatmárnémetivel és környékével foglalkozó írások legváltozatosabb darabjai.

A másik, Fejér Kálmán tanár úr, akit nem hagyhatunk ki írásunkból, ő mind a népdalgyűjtésben, mind azok közreadásában, tanításában, a zenei nevelésben fáradhatatlan.
Nem „csak” összegyűjtötte a népzenei kincseket, hanem remek módszertani könyveket írt, amelyekkel a szolfézs tanítását segíti, minden korosztálynak.

Ő találta meg a „Hajnal akar lenni...” kezdetű népdalt is, amely a találkozóknak a kezdő-záró éneke lett.

De szólni kell a Csokonai Vitéz Mihály – díjjal kitüntetett, mezőségi Boros Erzsébetről, aki sokoldalúságával, nemcsak szobrot állított a „Népművészet Mestere” címet kiérdemelt nagyapjának, hanem a terület minden ágát műveli és adja tovább az ifjúságnak. Ezalatt értendő a paraszti bútorok restaurálása, az írásos (kalotaszegi) hímzés, a tájegység ételeinek ismertetése, és tiszteletes férje mellett a kántori munka is az ő feladata. Mindenekfelett legfőbb hivatása, a mezőségi és egyéb népdalok előadása. Ezt minden nyáron például a Csutorás táborban, népdaltanárként adja át, öregnek, fiatalnak. „Tanít, nevel, szórakoztat”. Elfogult vagyok? Igen! De csak azzal, aki megérdemli.

Boros Erzsébet CD-i

4. KÁRPÁTALJA

Kiragadom azt a fiatalt, aki már gimnazistaként elhatározta, hogy a magyar népzenét választja hivatásának. A nehéz határátjárás minden tortúráját vállalva, végezte el a Nyíregyházi Főiskola népzenei szakát. Létesített (sok gáncsoskodás ellenére) „népzeneiskolát". Számos helyen tart kicsiknek és nagyoknak rendezvényeket, versenyeket bonyolít le stb. Ki ő? Kokas Erzsébet. Már kisgyermekkora óta tanult hegedülni. Hozzá kell tenni, nem a légüres térből jött Erzsébet, édesapja is zenetanár, zenekarvezető, az édesanyja pedig a szép népi ruhák megvalósítója, továbbá az egész család a népművészetet, népzenét szolgálja.

Kokas Erzsébet énekel a Kokas Bandával

A népdal, népköltészet területén feltétlenül ki kell emelni Vári Fábián Lászlót, a sokszorosan kitüntetett írót, költőt. Neki köszönhető a kárpátaljai népballadák, népdalok gyűjtése, a térség ruszin és magyar balladáinak összehasonlítása. Mindezek ismeretét adja át, - az irodalom, illetve világirodalom mellett -, a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola katedráján, ottani ifjúságnak.
Köszönöm az élményt, amit minden esztendőben odalátogató csoportjainknak nyújtott. Előadásai és a közös népdalok, néptáncestek kölcsönös, maradandó emléke lesz a helyi lakosoknak és az odalátogatóknak.

5. BURGENLAND

Az egyik „Vég"-ről ugorjunk át a másikra. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a talán kevésbé nehéz anyagi körülmények között élőknél, de szintén a perifférián, még nehezebb a népköltészet, népzene megtartása. Somogyi Attila az, aki szorgoskodott azon, hogy a még élő népzene megmaradjon. Ennek érdekében, zenekarával (Őri Banda) több lemezt is kiadott a környék népszerű dallamaival.

***

Hosszúra nyúlt, mégis rövidnek bizonyuló írásomban elnézést kell kérnem azoktól, akiket nem tudtam felsorolni, de az ötven év nagyon sok, ám az emlékezet véges…

Minden birtokomban lévő dokumentumot őrzök, ám az olvasók türelme is véges.

Ismételten elnézést kell kérnem a határon belüli csoportoktól és szólistáktól, de az én feladatom a KÓTA és a Vass Lajos Népzenei Szövetség ötven évének Komárom megyei ismertetése volt. E két intézményben betöltött későbbi szerepem indokolja - ahogy azt a korábbiakban is jeleztem -, hogy a határon túliakról is írjak. Gondolom, az "itthoni" visszaemlékezést mások részletesen megírják.

Egyetlen kivételt mégis tennék. Ő Holecz Istvánné Kanyó Margit a palócság megtestesítője. Kútfője a térség minden hagyományának; viselet, tánc, ének, szokások vonatkozásában. Sugárzó jókedve befolyásolja környezetét, példaként áll a fiatalság előtt.

Holecz Istvánné Kanyó Margit (a kép forrása: atempo.sk)

Ne tagadjam le, ékesszólásom is megkopott már. Végigolvasva írásomat, eléggé „csak én bírok versemnek hőse lenni" (Babits Mihály), pedig nem ez volt szándékomban.
Az is igaz, velem is történtek rossz, igazságtalan dolgok a népzenével kapcsolatban az évtizedek folyamán, de én igyekeztem mindig a „félig tele" poharat látni, a „félig üreset" nem vagy csak ritkán, rövid időre.

Sokszor kellett alkalmaznom az ún. "idősíkfelbontást", mert az események párhuzamosan történtek.

És egy csoport, akik a nulláról indultak, és ma már a legmagasabb szintű minősítést kapják mindenhonnan: a hévízgyörki ÖNYE (Összefogás a Nyugdíjasokért Egyesület) Vegyeskara

Nem tudjuk, mit tartogat a jövő ebben a COVID-os, karanténos időszakban, hiszen éppen a közösségi élet, az együttlét, ami veszélyt jelent a járványos helyzetben.

A teljesség igénye nélkül, röviden ennyi Komárom ill. ma már Komárom-Esztergom megye népzenei életének áttekintése, az elmúlt 50 év alatt, érintőlegesen figyelembe véve a KÓTA, a Vass Lajos Népzenei Szövetség, valamint az egyéb szakmai szervezetek munkáját.

Végezetül hadd zárjam, legkedvesebb – általam már talán elkoptatott – idézetemmel, ami életem vezérfonalává lett, Ratkó Józsefnek a Segítsd a királyt! című művéből:

„Embernek ének őrzi az időt,
Az tartja számon minden eleinket!
Hallgass meg egy semmicske éneket,
S szíve járását hallod az időnek.”

(Ratkó József; Segítsd a királyt!)

Bietigheim-Bissingen, 2021. január 2.